

रूपान्तरणको पक्षमा अग्रसरता जरुरी

काठमाडौँ - देशमा गाडेको परिदृष्यसँगै पटकपटक राजनीतिक अस्थिरताले जरो हुने राजनीतिक समीकरणबाट आमनेपाली नागरिक निराशा बनेका छन् । नेपाली राजनीतिलाई

राजनीतिका पण्डितहरूले देश र देशवासीको निम्ति कार्यसम्पादन गर्ने मूलबाटोको रूपमा अगाडि नबढाएकोमा पनि आमसर्वसाधारणदेखि राजनीतिका जानकारहरूसमेत चिन्तित बनेका छन् । देशमा जति बेला निर्वाचन हुँदै थियो, त्यसै बेला केही राजनीतिक पार्टीहरू मिलेर देशमा संविधानको रक्षा, ठोस रूपमा कार्यान्वयनसँगै संघीयताको संस्थागत स्थायित्व, सुशासन, समृद्धि, विकास अनि नागरिकका चाहना, भावना अनुरूप संविधान प्रदत्त हक अधिकार स्थापित गर्दै कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता जनाइएका थिए । फलस्वरूप

बाँकी अन्तिम पातोमा

किरात सभ्यता, संस्कृति सम्पदा निर्माण गरिने-प्रमुख साम्पाड

काठमाडौँ- चर्चाकोशिखरमा रहेका धरान उपमहानगरपालिकाका नगर प्रमुख हर्क साम्पाडले चिन्डेडाँडामा सुम्निमा पारुहाडको प्रतिमा मात्र नभएर किरातीहरूको इतिहास, सभ्यता र संस्कृति बारे सम्पूर्ण ज्ञान प्राप्त हुने सांस्कृतिक सम्पदा निर्माण गर्न लागिएको बताएका छन् । अस्ति शुक्रवार बिहान सुम्निमा पारुहाड प्रतिमा निर्माणार्थ आर्थिक सहयोग ग्रहण गर्दै प्रमुख साम्पाडले धरान -२० स्थित चिन्डेडाँडामा देशकै सबभन्दा पुरानो सभ्यताको

संरक्षण गरी पुस्तानान्तरण गर्न लागिएको बताएका हुन् । यसैगरी नगर प्रमुख साम्पाडले चिन्डेडाँडामा गइसकेपछि सुम्निमा पारुहाडको मूर्ति रैछ् भन्ने मात्रै नभएर किराती संस्कृति बारे सम्पूर्ण ज्ञान प्राप्त हुने एउटा सम्पदा निर्माण गर्न खोजिरहेको बताए ।

प्रमुख साम्पाडले त्यहाँ पुग्नेहरूले साच्चै अनुभूति गर्ने गरी वातावरण निर्माण गरिरुका साथै त्यहाँ म:म, चाउमिन

बाँकी अन्तिम पातोमा

नाउपाको आकस्मिक बैठक बस्दै

काठमाडौँ - देशको बदलिँदो राजनैतिक अवस्था लगायत महत्त्वपूर्ण छलफल गर्ने भन्दै नागरिक उन्मुक्ति पार्टीले संस्थापक केन्द्रीय सदस्यको आकस्मिक बैठक बोलाएको छ । नागरिक उन्मुक्ति पार्टी (नाउपा)ले आज सोमबार २८ गतेका लागि बैठक बोलाएको हो । नाउपाको केही दिन अघि सम्पन्न

महाधिवेशनले अध्यक्षमा चयन गरेको रेशम चौधरीलाई निर्वाचन आयोगले वैधानिकता नदिएपछि पहिलो पटक संस्थापक केन्द्रीय सदस्यको बैठक अध्यक्ष रन्जिता श्रेष्ठ चौधरीले बोलाएकी हुन् । हतारोमा सुदूरपश्चिम सरकारमा नाउपा सहभागी भएपछि पार्टी भित्र तीव्र असन्तुष्टि बढेको छ । अस्ति

बाँकी अन्तिम पातोमा

सातवटै प्रदेश सरकार ढल्ने - डा.राउत

काठमाडौँ - मधेशका नव उदयमान जनमत पार्टीका अध्यक्ष डा. सीके राउतले सत्ता समीकरण फेरिनुमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्ड को अविश्वसनीय चरित्र र विदेशी शक्तिको भूमिका रहेको आरोप लगाएका छन् । डा. राउतले गत बिहीवार प्रतिनिधिसभाको बैठकमा बोल्दै अहिले गठबन्धन फेरिनुको गहिरो कारण प्रधानमन्त्रीले नै दिन नसकेको बताउँदै बहुमत पुग्ने शक्ति जम्मा पारेर नयाँ गठबन्धन निर्माण गर्नुलाई भ्यागुते प्रवृत्ति भन्दै उनले भने, 'बरु भ्यागुतीलाई समातेर जोख्न सजिलो होला तर अहिलेको सम्मानननीय प्रधानमन्त्रीलाई त्यति कमसल नठान्नुहोला,

कतिखेर कुन विदेशीले धाप मारिदिन्छ, कता बुलुक्क उफ्रिनु हुन्छ थाहै हुँदैन ।' उनले प्रधानमन्त्रीको यस्तो उफ्राइले संघीय सरकार मात्र नभई सातवटै प्रदेश सरकार ढल्ने सम्भावना बढेको र त्यसको घाटा देश र जनताले व्यहोर्नु परेको उल्लेख गरे । त्यस्तै नेता राउतले भने, 'अझ उहाँ गर्वका साथ भन्नुहुन्छ, म मिस्टर उथलपुथल हो ।' नेपाली कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर एमालेसँगको गठबन्धन बनाउनुमा प्रधानमन्त्रीले दिएको तर्क लाजमर्दो भएको बताउँदै 'एउटा दुईवटा कुर्सी नमिलेर, राष्ट्रियसभा चुनावमा भोट

बाँकी अन्तिम पातोमा

आदिवासी जनजाति सांस्कृतिक महोत्सव हुने

काठमाडौँ - आदिवासी जनजाति महासंघको आयोजनामा आदिवासी जनजातिका भाषा, संस्कृति प्रवर्धन गर्ने लक्ष्यका साथ आगामी चैत ९ गतेदेखि १८ गतेसम्म चितवनस्थित नारायणी नदी किनारामा महोत्सवको

बाँकी अन्तिम पातोमा

नेता खनालद्वारा जनावस्था परिवर्तन गर्ने गरी काम गर्न सुझाव

।

काठमाडौँ - नेकपा एकीकृत समाजवादीका सम्मानित नेता तथा पूर्वप्रधानमन्त्री भलनाथ खनालले नयाँ गवन्धन सरकारलाई जनताको अवस्था परिवर्तन गर्ने गरी काम गर्न सुझाएका छन् । सम्मानित नेता खनालले नयाँ गठबन्धन

बाँकी अन्तिम पातोमा

पूर्वी पहाड, हड्सनले केलाएको नेपाल र बदलिएको जनजीवन

कुुजोड किरात ओखलढुंगातिरका किरात राई रस्तीवस्तीमा मान्छेहरू नुन, भुटुन, मट्टितेल, फलाम, खिचिडाँमिचिड लिन ढाकर बोकेर मधेस अम्टाइ हाट (हालको कटारी बजार) भर्थे । नाम्लो, बरियो, खकनले खिपेको डोको (ढाकर) पिठ्युमा बोकेर, हातमा सतिबयर, पैनेटीजस्ता काठको टोक्मा टेक्दै मधेस भर्थे । हिउँदमासमा पहाड र हिमाली भेगबाट सुन्तला, आलु आदि खाद्यवस्तु बोकेर हाट भर्न भर्थे । तात्कालिक समाजको प्रतिनिधित्व गर्ने यी पात्रहरू दुइदाजुभाइ, आमा र छोरा पहाडी पखेराबाटो कुड्नेटो

बाँकी अन्तिम पातोमा

हाम्रा ग्राहक, पाठक, शुभेच्छुक लगायतका महानुभावहरु आफ्नो गाउँ-घर, समुदाय, समाज, जिल्ला, प्रदेशका साथै राष्ट्रमै हुने गरेका कुनै पनि किसिमको आपराधिक अनि भ्रष्टाचारजन्य गतिविधि आर्थिक अनियमितता ढिलासुस्ती, कालाबजारी, महँगी जस्ता विकृतिको समूल अन्त्यका लागि यस सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक सदैव सहयोगको अपेक्षा गर्दछ । यसैगरी आफ्नो व्यापार, व्यवसाय प्रवर्द्धनार्थ विज्ञापन दिई लाभ उठाउनुहोस् । - व्यवस्थापक

धोका खानेहरु एक ठाउँ आउन सक्ने-महामन्त्री शर्मा

काठमाडौँ - नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री विश्वप्रकाश शर्माले अस्ति शनिवार काठमाडौँमा आयोजित एक कार्यक्रममा आफ्नो पार्टी सरकार बनाउने धन्दामा लाग्न नहुने बताएका छन् । महामन्त्री शर्माले अहिले बनेको नयाँ गठबन्धनलाई काम गर्न दिएर कांग्रेस सशक्त प्रतिपक्ष बन्नु पर्ने बताउँदै आफूहरूले सभापति शेरबहादुर देउवालाई पनि केही समय पखिन आग्रह गरे सँगै 'हामीले सभापतिलाई भनेका छौं, अहिले केही समय पखनुस् । यो गठबन्धन जे बनेको छ, यो गठबन्धनले काम गर्ने अवसर गमाओस्', भनेका

सरकारको धन्दामा नलाग्न खबरदारी गर्नु पर्ने बताए । 'तपाईंहरूले पनि कांग्रेस अहिले जनताको चाहना र भावना बमोजिम जनताका मुद्दा लिएर संसदमा खरो रुपमा उभिऊ । शिक्षा विधेयक कसैले पास गर्दैनौं भन्छ भन्ने पर्खाल भएर उभिऊ । कसकोकसको घरघरमा देउसी खेलेर नयाँ सरकार बनाउने धन्दाको क्रममा कांग्रेस नलागोस् भन्ने कुरा भन्नुपछै', शर्माको स्पष्टोक्ति थियो । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डबाट धोका खानेहरु एक ठाउँमा आउने वातावरण बन्न सक्ने भन्दै महामन्त्री शर्माले नागरिकले पनि कांग्रेसलाई

एमालेद्वारा अरु दललाई गठजोडमा आउन आह्वान

काठमाडौँ - एमालेको सचिवालय बैठकमा राजनीतिक स्थायित्व र विकासको लागि भन्दै एमालेका महासचिव शंकर पोखरेलले अन्य दललाई पनि गठजोडमा आउन आह्वान गरेका थिए । तर फेरिएको सत्ता समीकरणको गठबन्धनमा तत्काल अरु दल नआउने भएका छन् । यसरी सत्ता गठबन्धनको सबैभन्दा ठूलो घटक नेकपा एमालेले गठबन्धनमा आवद्ध हुन सचिवालय बैठकबाटै आह्वान गरे पनि अन्य दल तत्काल सहभागी नहुने भएका

हुन् । नयाँ गठबन्धनमा एमाले, माओवादी केन्द्र, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी, जसपा र नेकपा एकीकृत समाजवादी सशित पाँच दल छन् । कांग्रेस सहितको तत्कालीन गठबन्धन फेरिएपछि प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले पर्सि बुधवार ३० गते विश्वासको मत लिने तयारीमा जुटेका छन् । जसमा एमालेको ७८, माओवादी केन्द्रको ३२, रास्वपाको २१, जसपाका १२ र

बाँकी अन्तिम पातोमा

मधेशी नेतामा पनि नश्लीय चिन्तन भरिएको छ-महतो

काठमाडौँ - लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी त्यागेर 'राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति'को अभियानका सम्योजक बनेका राजेन्द्र महतोले अस्ति २६ गते शनिवार उद्योग वाणिज्य संघ जनकपुरधाममा आयोजित कार्यक्रम अघि नयाँ बनेको गठबन्धन सरकारबाट जनताले केही पनि नपाउने टिप्पणी गरेका छन् । जनकपुरधाममा आयोजित राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिको वृहत संवादात्मक कार्यक्रममा सहभागी हुन जाँदै गर्दा महतोले जनकपुर विमानस्थलमा सञ्चारकर्मीसँग कुरा गर्दै त्यस्तो टिप्पणी गरेका हुन् । उनले नयाँ

गठबन्धन सरकारले जनताको इच्छा आकांक्षा पूरा नगर्ने उल्लेख गर्दै नयाँ बनेको सत्ता समीकरण सरकार कुसीको हेराफेरी र भाग मिलाउनका लागि मात्रै भएको पनि टिप्पणी गरे । त्यसै क्रममा उनले भने, 'यो पालेपालो लुटतन्त्र मच्चाउनले कुसीको खेल मात्रै हो । यो वा पहिलो जुनसुकै गठबन्धन सरकार आएपनि जनताले केही पाउने होइनन् । उनीहरूबाट विकास हुने होइन । लुटतन्त्र र भ्रष्टाचार चल्ने मात्रै हो । त्यसकारण यो सत्ता समीकरणबाट बनेको सरकारबाट जनताले

बाँकी अन्तिम पातोमा

नाच्ने लागेको देखिन्छ । आड ढाक्न भोटो, गुप्ताङ्ग छोप्नेगरी एक पुरुषले कछाड (घोती) बेरेका छन् भने दुई पुरुषले कट्टु लगाएका छन् । महिलाले गुन्युचोली पहिरिएकी छिन् । यो पहिरहने २०औं शताब्दीको प्रतिनिधित्व गर्छ ।

मत-मतान्तर

पूर्वी पहाड उदयपुर, सिन्धुली, ओखलढुंगा, खोटाङ, सोलुखुम्बुको जनजीविकाको कथा यो तस्विरले उजागर गरेको छ । आदिवासी जनजीवन उतिबेला आफ्नो खोरियाबारीमा उब्जेका मकै, कोदो बालीले नपुगेर वनजंगलमा कन्दमूल

खनी-खोसी गरेर जीविकोपार्जन गर्नुपर्थ्यो । त्यतिले नधानेपछि पैदल यात्रा गरेर मधेसबाट अन्नपात, खाद्यान्न लिन जानुपर्थ्यो । दुधकोसी र सुनकोसीको उदगमदेखि संगमसम्मकोभूगोलकावस्तीहरूका मान्छेहरू अक्सर हिउँदमासमा मधेसतिर ओर्लिन्थे । साँझ नपरिन्जेलसम्म सुनकोसी घाट तारिन्थे । घटुवारले ढुंगा तारेवापत प्रतिव्यक्ति चार आना खेवा लिन्थे ।

राई, मगर, तामाङ समुदायका भने महिला पनि नुन लिन कटारी पुग्थे । नुनसँगै मट्टितेल, सक्कर, चिउरा, चामल, लुगाफाँटा

बाँकी पाँचौं पातोमा

साना पार्टीले देशलाई गन्तव्यमा पुर्याउदैन !

अनुसा थापा

काँग्रेस र एमालेलाई जनताको प्रश्न, 'तपाईंहरुसँग क्षमता नभएर ३२ सीटेलार्इ देश चलाउने जिम्मा दिएको ?' पञ्चायती व्यवस्थाविरुद्ध मुलुकमा पटकपटक आन्दोलन भयो । आन्दोलनका क्रममा धेरै जनता जेल बसे, शहिद भए । २०४६ सालमा ठूलो जनआन्दोलन भयो । जसले पञ्चायती व्यवस्था ढालेर छोड्यो र बहुदलीय व्यवस्था आयो । बहुदलीय व्यवस्था चाहिन्छ भन्ने अधिकांश राजनीतिक दलका नेताहरु जेलमा थिए । सो जनआन्दोलनपछि उनीहरु छुटे । २०४७ सालमा संविधान बन्यो । त्यसपछि पनि सूर्यबहादुर थापा र लोकबहादुर चन्द नै प्रधानमन्त्री भए । जबकी पञ्चायती व्यवस्थामा पनि यिनीहरु प्रधानमन्त्री थिए । व्यवस्थामा परिवर्तन भयो, तर नेतृत्व सम्हाल्नेको अनुहार भने उही । यो किन भयो ? राजनीति सक्सिकेका उनीहरु बहुदलीय व्यवस्थामा पनि प्रधानमन्त्री बन्नको कारणचाँहि राजनीतिक दलको किचलो हो । नेपाली काँग्रेस र नेकपा एमालेको आपसी मनमुटावको फाइदा उनीहरुले उठाए । वर्तमान राजनीतिक अवस्था पनि त्याक्कै योसँग मिल्दोजुल्दो छ । २०७९ मंसिर ४ गते भएको प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचनमा काँग्रेस पहिलो र एमाले दोस्रो दल बन्यो । माओवादी त तेस्रो नम्बरमा छ । काँग्रेसले ८९, एमालेले ७८ र माओवादीले ३२ सीट ल्याएको छ । तर, काँग्रेस र एमाले मिलेन् । जसको फाइदा माओवादीले उठाइरहेको छ । सरकार बनाउन १३८ जना सांसद चाहिन्छ । जबकी काँग्रेस र एमाले मिल्दा १६७ सांसद हुन्छन् । माओवादी त दूरदराजमा पनि देखिँदैन । यद्यपि, ३२ सीट ल्याएको पार्टीकै अध्यक्षले देशको नेतृत्व सम्हालि रहेका छन् । जसलाई जनताले पत्याएनन्, उसलाई पार्टीले पत्याएपछि के गर्ने ? २१ सीट ल्याएको राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सभापति रवि लामिछानेले गृहमन्त्री खाइरहेका छन् । १० सीटमै सीमित भएको नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीको दुई नेताले मन्त्री पाएका छन् । उपेन्द्र यादवको जनता समाजवादी पार्टीले १२ सीट

ल्याएको छ । सो पार्टी पनि सरकारमा गएको छ । जनताले नपत्याएका भएभर मिलेर सरकार गठन गरेका छन् । टुक्राटुक्रा जोडेर सरकार बनेको छ । काँग्रेस र एमालेलाई पाखा लगाएर प्रचण्डले प्रधानमन्त्री र लामिछानेले गृहमन्त्री खाएका छन् । जसपा र एकीकृत समाजवादीले महत्वपूर्ण मन्त्रालय लिएका छन् । पदका लागि हानाथाप चलिरहँदा देशको अवस्था कसले हेर्छ ? सबैलाई मन्त्री खान पाइन्छ कि पाइँदैन ? भन्ने मात्र छ । सरकारमा जुनसुकै पार्टी गएपनि जनताको समस्या समाधान भएको होइन । प्रचण्ड आएको १४ महिना भयो । तर, यो अवधिमा के भयो ? अर्थतन्त्र डामाडोल अवस्थामा छ । विडम्बना, पार्टीहरु सत्ताको खेलमै केन्द्रित छन् । हरेक क्षेत्रमा समस्या देखिएको छ । आर्थिक मन्दीका कारणले व्यापार व्यवसाय धरासायी बनेको छ । कम्पनी, फर्महरु धमाधम बन्द भइरहेका छन् । लाखौं नेपाली रोजगारविहिन बनेका छन् । पसल थापेर गुजारा गर्दै आएकाहरु विदेश पलायन हुन बाध्य भएका छन् । देश छोड्नेको संख्या दिनप्रतिदिन बढ्दैछ । राजनीतिक दलप्रति आम नागरिकको असन्तुष्टि बढ्दै गएको छ । जनतामा निराशा छाएको छ । तर, राजनीतिक दलहरुलाई मतलब छैन । जनताले देश चलाउने जिम्मा काँग्रेस र एमालेलाई दिएको हो । माओवादी, एकीकृत समाजवादी, जसपा, रास्वपालाई जनताले देश चला भनेका त होइनन् । जनताको मतलाई पाखा लगाएर साना दलहरुले एकै ठाउँमा गाँसिएर सरकार बनेको छ । जसका कारण राजनीतिक किचलो धेरै भएको छ । यस्तो पाराले कसरी देश विकास हुन्छ ? सबै पार्टीको फरकफरक धारणा छ अनि कसको सुन्ने ? र के गर्ने ? भन्ने हुन्छ । सत्ता टिकाइराख्ने यो खेलले देश विकास हुन दिँदैन । जनता अहिले अष्टेरो अवस्थाबाट गुज्रिरहेका छन् । मन्दीले सबैलाई समस्यामा पारेको छ । यो हेर्न छोडेर राजनीतिक दलहरु सरकारमा जान हारालुछ गरिरहेका छन् । २०६४ सालको निर्वाचनमा माओवादी पहिलो पार्टी बनेको थियो । चैत २८ गते भएको चुनावमा माओवादीका उम्मेदवार १२१ सीटमा

प्रत्यक्ष निर्वाचित भएको थियो । थोरै मतान्तरले केही स्थानमा हारेका थिए । त्यही पार्टी आज ३२ सीटमा खुम्चिएको छ । पाँच दल गठबन्धन गरेर माओवादीले त्यति ल्यायो । माओवादी एकलै चुनावमा भिडेको भए, दुई सीट पनि जित्दैनथ्यो । माओवादीको नारायणमान बिजुक्छेको मजदुर किसान पार्टी र चित्रबहादुर केसीको राष्ट्रिय जनमोर्चाजस्तै हाल हुन्थ्यो । चुनावले नै माओवादी जनताको नजरबाट गिरिसकेको पुष्ट्याई गरेको छ । तर, त्यही पार्टीका अध्यक्षले देश चलाइरहेका छन् । ठूला पार्टी भएर के गर्ने, सोच्न सक्ने दिमाग नभएपछि । जनताले काँग्रेस र एमालेलाई प्रश्न गर्छन्, 'तपाईंहरुले नसकेर ३२ सीट ल्याएको माओवादीलाई देश चलाउने जिम्मा दिएको हो ?' प्रचण्डको १४ महिनाको काम जनताले देखिसकेका छन् । कहाँकतै सुधार नै देखिँदैन । अब पनि प्रचण्डलाई नै सरकार चलाउने जिम्मा दिइरहने हो भने देश त सिद्धिन्छ । अर्थतन्त्र सुधार हुनुको साटो दिनदिनै विग्रिँदै गएको छ । काँग्रेस आफू ठूलो पार्टी भनेर घमण्ड गरेर बसेको छ, एमालेलाई जसरी हुन्छ, सरकारमा जानु छ । दुईटा पार्टी मात्रै मिले भनेपनि यो अहिले देखिएको राजनीतिक किचलोको अन्त्य हुन्छ । वर्तमान टुके सरकारबाट एउटा पार्टी मात्रै छुट्यो भने फेरि भताभुङ्ग हुन्छ । राजनीतिक दललाई खुशी पाउँ र सरकार बनाउँदै समय बित्छ, अनि जनताको समस्याचाँहि कसले हेर्छ ? बरु एमालेलाई प्रधानमन्त्री दिएर हुन्छ कि काँग्रेस सरकारमा जानुपर्छ । काँग्रेस र एमाले मिल्ने हो भने विदेशीले पनि पत्याउँछन् । अनुदान र ऋण दिन्छन् । जनताको निराशापन पनि हट्छ । माओवादीको क्रान्तिकारी रुप देखेकाले विदेशीले प्रचण्ड नेतृत्वको सरकारलाई पत्याउँदैन । भन् यी साना पार्टीको त मुख पनि हेर्दैनन् । त्यसैले अब काँग्रेसले सरकारको डोरो समाउनुहुन्छ । नत्र देश भनभन् अष्टेरो अवस्थामा जान्छ । नेता जहिलेपनि त्यागी हुनुपर्छ । आफू हारेर भएपनि देश र जनता बचाउने मात्रै नेता हुन् । यतिबेला जनताले

काँग्रेसका नेता स्वर्गीय गिरिजाप्रसाद कोइरालालाई सम्झिन्छन् । उनले माओवादीलाई शान्ति वार्तामा ल्याए । त्यो नगरेको भए आजसम्म लाखौं शहिद भइसक्थे । गिरिजाले आफ्नो पार्टी हेरेनन्, देश र जनता हेरे । काँग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले पनि गिरिजाकै भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । देश, जनता र अर्थतन्त्र जोगाउन देउवाले भूमिका खेल्नुपर्छ । प्रचण्डले अबको ३० दिनभित्र सदनबाट विश्वासको मत लिनुपर्छ । त्यो अवधिअगावै काँग्रेसले आफ्नो खेल खेल्नसक्नुपर्छ । काँग्रेससँग समय छ, एमालेलाई प्रधानमन्त्रीको प्रस्ताव गर्ने कि अन्य कुनै उपाय लाउने ? देउवाको हातमा छ । यो अष्टेरो घडीमा पनि नेताहरु आमुनेसामुन्ने भएर बस्ने हो भने देश बर्बादको मोडमा जान्छ । जोसँग आफ्नै पार्टी मिलाउने क्षमता छैन, उसले यत्रा जनता मिलाउँछ ? विप्लव, वैद्य, बाबुराम भट्टराई सबै फुटेर गए, किन ? माओवादी त ठूलो दल थियो । तर, एकपछि अर्को गर्दै सबै निस्किए । किन कि उनले आफ्नो स्वार्थ मात्र हेरे । अरुको नसुन्ने, आफ्नो मात्र चलाउने भएपछि कसले रुचाउँछ ? नेताको अनुहार हेरेर बजार चलिरहेको छ । अर्थमन्त्री विष्णु पौडेल हुने भन्नेबित्तिकै शेयरको मूल्य आकाशियो । तर, वर्षमान पुन आउने भएपछि शेयर बजारमा पुनः निराशा छायो । लगानीकर्ताहरुले पनि माओवादीलाई रुचाउँदैनन् भन्ने त घामजस्तै छर्लङ्ग भएको छ । काँग्रेसको निर्णय अहिले निकै महत्वपूर्ण छ । त्यसैले काँग्रेसले ढिलाइ गर्नुहुँदैन । काँग्रेस प्रतिपक्षमा होइन, सत्तापक्षमा बस्नुपर्छ । हामी विपक्षमा बस्छौं भन्ने अधिकार जनताले काँग्रेसलाई दिएका छैनन् । यो स्मरण गरियोस् । पहिलो पार्टीले प्रतिपक्षमा बस्छु भन्ने मिल्छ ? साना पार्टीले देशलाई गन्तव्यमा पुर्याउन सक्दैन भन्ने कुरा सबैले बुझिसकेका छन् । प्रचण्ड त यता मिलेर हुन्छ कि उता टाँसिएर, आफू प्रधानमन्त्री खाइरहने दाउमा छन् । प्रचण्डलाई तह लगाउन दुईटा दल एकजुट भए पुग्छ ।

अर्थतन्त्र

गोर्खाज् फाइनान्सको साधारणसभा चैतमा हुने

काठमाडौं - गोर्खाज् फाइनान्स लिमिटेडको वार्षिक साधारणसभा आउदो चैत २ गते बोलाएको छ । साधारणसभामा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वासलात, नाफा-नोक्सान र नगद प्रवाह माथि छलफल हुने जनाएको छ । त्यस्तै चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि लेखापरीक्षक नियुक्त गरी पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने लगायतका प्रस्ताव पनि राखिएको छ । साधारणसभा प्रयोजनार्थ कम्पनीले फागुन १८ गते बुक क्लोज गरिसकेको जनाएको छ । तसर्थ, फागुन १७ गतेसम्म कायम रहेका शेयरधनीले साधारणसभामा भाग लिन सक्ने जनाएको छ । यसका साथै पुँजी संरचना परिवर्तन गरेर संस्थापक समूहको ५१ र सर्वसाधारण समूहको ४९ प्रतिशत कायम गर्ने प्रस्ताव पेश हुने पनि जनाइएको छ ।

तरलता कम गर्न निक्षेप खिच्दै राष्ट्र बैंक

काठमाडौं - बजारमा उचित कर्जाको माग नहुँदा अधिक तरलता देखिएको छ । फलतः बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको अधिक तरलता खिचन यतिखेर नेपाल राष्ट्र बैंकलाई भ्याइनभ्याइको स्थिति छ । देशको चालु आर्थिक वर्षको बजेट शुरु भएपछि नेपाल राष्ट्र बैंकले आन्तरिक ऋण प्रयोजन सहित बजारमा देखिएको अधिक तरलतालाई कम गर्न निक्षेप खिचन सक्रिय रहेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले गत विहीवार बजारबाट तरलता खिचन ५० अर्ब रुपैयाँको बोलकबोल गराएको थियो । त्यसमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले ९५ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ बराबरको आवेदन दिएका थिए । नेपाल राष्ट्र बैंकका अनुसार अझै बजारमा ५० अर्ब हाराहारीमा अधिक तरलता रहेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले ५० अर्ब रुपैयाँ गएको विहीवार वित्तीय प्रणालीबाट खिचेको हो । नेपाल राष्ट्र बैंकले अन्तर बैंकिङ ब्याजदरलाई नियन्त्रणमा राख्न तरलता प्रशोधन गर्दै आएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ब्याजदर घटाउने क्रम जारी राखेको अवस्थामा पनि कर्जाको माग अपेक्षा गरे अनुसार बढ्न नसकेको नेपाल राष्ट्र बैंकले जनाएको छ । बैंकहरुले कर्जा लगानी गर्न नसक्दा वित्तीय प्रणालीमा अधिक तरलता देखिएको हो । गत विहीवार राष्ट्र बैंकले ५० अर्ब बराबरको १४ दिने निक्षेप संकलन उपकरण जारी गरेको थियो । सो अघि निष्काशन गरेको २५ अर्ब रुपैयाँ बराबरको निक्षेप संकलन गत बुधवारै परिपक्व भएको जनाएको छ । विहीवार निष्काशन भएको १४ दिने अवधिको ५० अर्बको निक्षेप उपकरणमा दुई दर्जन बढी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आवेदन दिएका थिए । निक्षेप संकलन उपकरणको ब्याजदर विहीवार अधिको भन्दा सामान्य घटेको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले निक्षेप दिँदा राष्ट्र बैंकसँग अधिकतम २.९७०० र न्यूनतम २.४८०० प्रतिशत ब्याज माग गरेका छन् । विहीवारको निक्षेप संकलन उपकरणको औसत ब्याजदर २.८२१० प्रतिशत कायम भएको जनाएको छ । यसको औसत ब्याजदर माघ २८ गते जारी भएको निक्षेप संकलन उपकरणको ब्याजदर भन्दा कम हो । त्यतिबेला निक्षेप संकलन उपकरणको औसत ब्याजदर ३.०२७५ प्रतिशत कायम भएको थियो । सरकारले आन्तरिक ऋण उठाउन नेपाल राष्ट्र बैंकले तालिका अनुसार चालु आर्थिक वर्षमा दुई खर्ब ४० अर्बको आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य रहेको छ । त्यस मध्ये पहिलो त्रैमासमा ५५ अर्ब ऋण उठाएको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा सरकारले १७ खर्ब ५१ अर्ब ३१ करोडको बजेट खर्च गर्ने लक्ष्य राखे पनि संशोधन गरी केही बजेट घटाएको छ ।

भाषा- लिपी, संस्कार-संस्कृति, धर्म-कर्म लगायतका विविध पक्ष बारे जानकारी लिन “मुन्धुम मासिक” खोजीखोजी पढौं !!

साल्ट ट्रेटिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

ग्याँस

ISI हस्तगतको मित्र बहिर दर कोट नै बीवमा रिटलको जाली जसको ३ तहको होत्रकपड

उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर

पुनः प्रयोग गर्न न सकिने प्लास्टिक थिल जसको रिलिफर

कम्प्युटर प्रविधिक वल्लो पल्लव तौलमा सधैँ उच्च दावा हुनुको

नेट्रो काउन्टारी स्टार गुनडिज रिमिटेड

कुनै कल नसि

कल्लो कल्लो कल्लो कल्लो

कल्लो कल्लो कल्लो कल्लो

कल्लो कल्लो कल्लो कल्लो

साल्ट ट्रेटिङ्ग समूहका उत्कृष्ट साथ बस्तुहरु

पूर्वी...

किन्थे । कटारी अम्टाइ हाट नबनेसम्म पहाडे ढाक्रेहरू गोदार चिसापानी पुग्थे (नवीन विभाष, कटारी क्याराभानको ट्रयाजेडी : २०७८) । चामल लिन धनुषाको मिचैयासम्म भर्नुपर्थ्यो ।

उहिले खुम्बुमा भोटे नुन याकले बोक्थ्यो । याकले नाङपाला पास गरेर नाम्चे ल्याउँथ्यो । त्यहाँबाट उँधो जोक्पेले बोक्थ्यो । शेर्पा तल ओर्लेर भोटे नुनसित मकै, आलु र सेतो सिमी साट्थे । तर हिउँको उच्चाट बाटो छिचोलेर आउने भोटे नुनको भर नपरेपछि मधेस भर्ने क्रम सुरु भएको हो । कात्तिक-मंसिरतिर पहाडबाट आलु बोकेर कटारी हाट भर्न ढाक्रेहरू हजारौं हुन्थे । मधेसतिरबाट सयौंको संख्यामा घोडा, ऊँट र बयलगाडाहरू लिएर मधेसी व्यापारीहरू भित्री मधेसको हटिया आउँथे (ऐजन: विभाष)।

वास्तवमा यी खनीखोसी गर्ने समुदायको पहिचान उजागर गर्ने पहिलो व्यक्तिका रूपमा ब्रायन हप्टन हड्सन थिए । उनले नेपाललाई विश्वसामु चिनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेले । बेलायती नागरिक हड्सनको जन्म सन् फेब्रुअरी १, १८०० मा भएको थियो । उनी सन् १८१८ मा बेलायतबाट भारत आए । इस्ट इण्डिया कम्पनीमा संलग्न रहे । पछि सन् १८२० मा सहायक रेजिडेन्टको रूपमा नेपाल आए । केही वर्ष कार्यबाहक रेजिडेन्ट र करिव एघार वर्षसम्म नेपालका लागि ब्रिटिस रेजिडेन्टको रूपमा काम गरे । उनले २३ वर्ष लामो समय नेपालमा बिताए । सन् १८४३ मा उनलाई रेजिडेन्टको पदबाट हटाइयो । त्यसपछि उनले इस्ट इन्डिया कम्पनीको सेवाबाट नै राजीनामा दिए ।

इतिहासविद् त्रिरत्न मानन्धरको अनुसार हड्सनका कार्यकलापलाई दुई भिन्नाभिन्नै दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्न सकिन्छ । एउटा कूटनीतिज्ञको रूपमा तथा अर्को विद्वान् अनुसन्धानकर्ताको रूपमा । कूटनीतिज्ञका रूपमा हड्सनलाई नेपाल र नेपालीप्रति कुनै माया मोह थिएन । तर उनको रूचि, खोजअनुसन्धान कार्यले गर्दा सधैँसधैँका निम्ति नेपाल र नेपालीका निम्ति उनी अविष्मरणीय पात्रका रूपमा रहने गरेका छन् । रहिरहने छन् । नेपालको बौद्ध धर्म,

चराचुरंगी, जनावर तथा जातजातिबारे उनले त्यति बेला गरेका खोजी र परिश्रमकै फलस्वरूप नेपालका ती धरोहर आजसम्म पनि जीवित भई विश्वसामु नमुनाका रूपमा रहेको मानन्धर उल्लेख गर्छन् । हड्सनले नेपालमा पाइने विभिन्न चराचुरंगी, जनावर, मन्दिर, दरवार, सडक आदिका चित्रहरू पनि ठूलो मेहनत गरी खोजेर प्रस्तुत गरेका छन् । उनको प्राज्ञिक योगदानका निम्ति हड्सनलाई ‘ हिमाली अध्ययनको पितामह’ तथा ‘हिमालयका ऋषि’ पनि भन्ने गरिन्छ (त्रिरत्न मानन्धर, ब्रायन हड्सनको जीवनी कृति: २०७३)।

सन् १८२० देखि १८४३ सम्म नेपालमा बसेका ब्रिटिस कूटनीतिज्ञ हड्सनलेनेपालका जातजाति, भाषाहरूको अध्ययन अनुसन्धान गरेरै प्रकाशनमा ल्याएकैले वर्तमान नेपालका जातजाति, भाषाहरूको तुलनात्मक अध्ययन, अनुसन्धान कार्य भइरहेको छ । हड्सनले नेपालको न्याय व्यवस्थाबारे पनि गहिरो अध्ययन गरेका थिए । राणाकालपूर्वको नेपालको न्याय प्रणाली अध्ययन गर्ने प्रमुख स्रोत नै हड्सनको कृतिलाई मान्नुपर्ने इतिहासविद मानन्धरको कथन छ ।

हड्सन नेपालबाट विदा भएर करिव दुई वर्षसम्म बेलायतमा रहे । त्यसपछि उनी फेरि भारत फर्के करिव तेह्र वर्षसम्म दार्जिलिङमा बसोबास गरे । दार्जिलिङको तेह्र वर्ष बसाइमा हड्सनको प्राज्ञिक जीवन अत्यन्तै महत्वपूर्ण समय साबित भएको विज्ञको ठ्यागै छ । यसवीच उनले नेपालमा रहँदा संकलन गरेका सामग्रीहरू प्रकाशनमा आए र हड्सन

एकजना कूटनीतिज्ञको रूपमा नभई विद्वान् अनुसन्धानदाताको रूपमा विश्वसामु चिनिए । तर पनि पश्चिमी प्राज्ञिक जगतले हड्सनका कृतिलाई त्यतिको मान्यता दिएन । पुस्तकमा उल्लेख भएअनुसार उनका सबैजसो कृति भारतबाट निस्कने जर्नलहरूले प्रकाशनमा ल्याएका थिए (मानन्धर) ।

हड्सनले गरेका प्राज्ञिक कार्य सबै तथ्यपरक थिएनन् भन्ने छ । यसबारे नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानका पूर्वकुलपति बैरागी काइँला भन्छन्- हज्सन १३ वर्ष दार्जिलिङमा बसे, १८४५-१८५८ सम्म । त्यसभित्र यहाँ नेपालमा बसेको सूत्रहरू काम लाग्यो । काठमान्डु बस्दा जंगबहादुरसँग राम्रो सम्बन्ध कायम गरेका रहेछ । जगबहादुर भरखर दरबारमा पसेकोमात्र ३ सरकार भएको थिएन । यो गएको अर्को साल जंगबहादुर श्री ३ सरकार भए क्यारे । हज्सनलाई तिनको भाइसरायले फिर्ता बोलायो । नेपालको राजनीतिमा बढ्ता हस्तक्षेप गर्‍यो भनेर । तर फाइदाचाहिँ के भयो भने पछि गोर्खाली फौज खडा गर्नुमा उसको ठूलो हात छ । ब्रिटिस गोर्खा बनाउनुमा । यसले धेरै काम गरेको छ । कतिवटा गाउँमा हेरें । एक ठाउँ, दुई ठाउँ फलनाको मुख जमानी, फलनाको मुख जमानी, गाउँको नाउँ एउटा एउटा दिएको रहेछ । अझै छ, त्यहाँ गएर खोज्नु पर्छ ।

यसले गरेको सबै थोक हो । भाषा, साहित्य, संस्कृति सबै गरे । एन्थ्रोपोलोजी भन्छ नि अहिले । त्यसको सुखात उनले गरेको हो । अनि यसले जीवजन्तु, वनस्पति, रुखपात अध्ययन गरे । रुखपातमा मात्र चाहिँ फोकरले गर्‍यो क्यारे । यसरी गरेको छ

यसले । यसरी एकथोकमात्र गरेको छैन । अचम्म अचम्मका कुराहरू भेटिन्छ, उनको कलेक्सनमा । कति ठिक भेट्यो । कति बेठिक भेट्यो । अहिले हेर्दा मान्छेलाई बेठिक जस्तो लाग्छ । त्यतिबेलाका मान्छेले त्यही सूचना दिए । त्यही टिप्प्यो उसले (काइँला, २०७३ चैत १८)।

उनले आफ्नो जीवनकालमा खोज अनुसन्धान गरेका दस्तावेजहरू ब्रिटिश लाइब्रेरीमा औपचारिक हिसाबले बुझाएको पाइन्छ । कुनै पनि खोज अनुसन्धान गर्ने मानिसले कि जानेर उपद्रो गर्दछन् कि त नजानेर भुल गर्छन् । यसै क्रममा हड्सनले नेपालमा भएको विभिन्न मौलिक नामलाई, समुदायलाई र भूगोलहरूको असली पहिचानलाई तोडमोड वा अप्रभंस गरी एक प्रतिष्ठित, ऐतिहासिक र परिचित नामलाई अर्को आयातित र प्रतिकुल नामाकरण गरी अभिलेखिकरण गरेको पाइन्छ (ज्ञान बायुड राई, ब्रायन हप्टन हड्सनको खोजी र अपभ्रंस तथ्य : २०७७)।

नेपालको समुदाय, जातजाति, भाषा, धर्म, वनस्पति लगायत विषयमा अत्यन्तै मिहनिढंगले अध्ययन अनसन्धान गरेका उनै हड्सन कूटनीतिज्ञ, आदिवासीविद्, मावनशास्त्री, प्रकृतिविद् भनेर चिनिन्छन् । उनी सन १८५८ तिर आफ्नो मातृभूमि बेलायत फर्किएका हड्सन मे २३, १८९४ लन्डनमा ९४ वर्षको उमेरमा उनको निधन भएको थियो । उनको सुकीर्तिप्रति हामी नेपाली सदैव नतमस्तक छाँड्ने, जसले ढाक्रे जीवन व्यतित गरेकाहरूको पहिचान उजागर गरिदिएका छन् । इन्डिजियस भ्वाइस

जलवायु न्यायका लागि घोषणा-पत्र जारी

काठमाडौँ - भिन्न विधामा ख्याति प्राप्त नारीहरूको सहभागिता र साथसाथै फाउन्डेसनको संयुक्त आयोजनामा विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथाको आधार शिविरमा जलवायु न्यायका लागि ७ बुँदे घोषणा-पत्र जारी गरिएको छ । त्यस्ता विभिन्न विधामा ख्याति प्राप्त नारीहरूको सहभागिता र साथसाथै फाउन्डेसनको आयोजनामा सगरमाथा आधार शिविर पुगेको टोलीले गएको शुक्रवार उक्त घोषणापत्र जारी गरेको हो । जलवायु परिवर्तनका कारण विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा र खुम्बु क्षेत्र सहित अन्य हिमालहरूमा जलवायु परिवर्तनका कारण देखिएका असरहरूको बारेमा विभिन्न तहका सरकारहरूको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउने, खुम्बु क्षेत्र सहित नेपालका विभिन्न भागमा जलवायु परिवर्तनले महिलाको जीवनशैलीमा ल्याएका समस्या सम्बोधनका लागि राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गरी अघि बढ्ने घोषणा-पत्र छ । यसैगरी जलवायु न्याय, अनुकूलन र न्यूनीकरणका लागि स्थानीयस्तरमा पहलकदमी गर्नुका साथै त्यसमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने र हिमालय क्षेत्रका अलावा विभिन्न ठाउँमा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्दै हिमाल वरपर

बढ्दो फोहोर मैला नियन्त्रण गर्ने र पुन: प्रयोग गर्न सकिने सामानलाई प्रोत्साहित गर्न सरोकारवाला निकायलाई जागरूक गराउने र जनचेतना जगाउने घोषणा-पत्रमा उल्लेख छ । विश्वमा जलवायु परिवर्तनले ल्याएका समस्या समाधानका लागि हिमाल, पहाड, तराई र देशबाहिर रहेका सबै नेपालीसँग हातेमालो गर्ने र जलवायु न्यायका लागि समाजका विभिन्न तह र समुदायका महिला सहित सगरमाथा आधार शिविरमा उभिएको लगायतका बुँदा घोषणा-पत्रमा उल्लेख गरिएको छ । उक्त कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै आयोजक संस्थाका अध्यक्ष प्रजिता कार्कीले प्रकृति बचे मात्र प्राणी जगत रहने भएकाले यो समय प्रकृतिलाई पनि न्याय गर्ने बेला भएको बताउदै जलवायु परिवर्तनको असरबाट सबै भन्दा बढी महिला र बालबालिका पीडित रहेकाले न्यूनीकरणमा विश्व समुदाय जुट्नु पर्नेमा जोड दिइन् । यस्तै मधेशी आयोगका सदस्य रेणुदेवी शाहले हिमालमा देखिएको जलवायु परिवर्तनको असरबाट मधेश पनि अछुतो नरहेकाले न्यूनीकरणका लागि सबैले हातेमालो गर्दै एकजुट हुन आह्वान गर्दै जलवायु परिवर्तनका कारण मधेशको कृषि प्रणालीदेखि महिलाको

जनजीविकामासमेत प्रत्यक्ष असर परेको स्मरण गराउँदै क्षति न्यूनीकरणका लागि हिमाल, पहाड र तराईको साथ अपरिहार्य रहेको बताइन् । त्यस्तै गैरआवसीय नेपाली संघका उपाध्यक्ष रोजिना प्रधान राईले जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरणका लागि विश्वभर छरिएर रहेका नेपाली एक ठाउँमा उभिने प्रतिबद्धता जनाउँदै हिमालमा देखिएको अस्वाभाविक परिवर्तन चिन्ताका विषय भएकाले यस बारे वेलैमा सोच्ने बेला आएको बताइन् । यसैगरी शिक्षाविद् दुर्गा भट्टराई, मिस नेपाल शुच्छा प्रधान, मितिनी नेपालका संस्थापक अध्यक्ष लक्ष्मी घलान, नेपाल मेडिकल एसोसिएसनका प्रतिनिधि डा. रशिला प्रधान लगायतले जलवायु परिवर्तनको असरले महिलामा परेको असर बारे आ-आफ्ना धारणा राखेका थिए । सो कार्यक्रममा विभिन्न विधाका अगुवा र ख्याति प्राप्त सगरमाथा आधार शिविर पुगेका १९ जना महिलाहरूको टोलीले जलवायु न्यायका लागि हरेक मानवीय क्रियाकलाप प्रकृति मैत्री हुनु पर्ने निचोड निकादै पहिला आफैबाट शुरु गर्नु पर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

अन्तर्राष्ट्रिय

चीन र इण्डिया बिच भन तनाव

काठमाडौँ - चीन र इण्डिया बिच सीमाको विषयलाई लिएर पुन: विवाद शुरु भएको छ । चीनले इण्डियालाई ठूलो संख्यामा सैनिक परिचालन गरेको भन्दै सीमा क्षेत्र अशान्त बनेको आरोप लगाएको छ। चीनले लाइन अफ एक्चुअल कन्ट्रोल एलएसीको विषयलाई लिएर इण्डियाले थप तनाव बढाउने काम गरेको पनि आरोप लगाएको छ। चीनको विदेश मन्त्रालयकी प्रवक्ता माओ निङले आफूहरू शान्ति स्थापनाका लागि प्रयासरत रहेता पनि इण्डियन कदमले अवरोध गरेको दावी गरे । इण्डियन सञ्चारमाध्यमका अनुसार इण्डियाले एलएसीमा ठूलो संख्यामा सेना परिचालन गरेको खबर आएको छ । यसअघि विहीबार मात्रै इण्डियन विदेशमन्त्री एस. जयशंकरले सीमा विवादलाई लिएर चीन माथि आरोप लगाएका थिए । जापान भ्रमणका क्रममा उनले चीनले लिखित सम्झौता उल्लंघन गर्ने गरेको बताउदै सन् १९७५ देखि २०२० सम्म सीमा क्षेत्रमा शान्तिपूर्ण अवस्था रहेकोमा चीनले त्यस यता लिखित सम्झौता उल्लंघन गरिरहेको विदेशमन्त्री एस. जयशंकरको आरोप थियो । सन् २०२० मा गलवान घाँटीमा चीन र इण्डियाका सेना बिच भएको झडपमा २० इण्डियन सैनिकको मृत्यु भएको थियो । त्यस यता चीन र इण्डिया बिच तनाव भन् वढ्न गएको हो ।

एक जर्मनले २१७ पटक कोरोना

खोप लगाए !

एजेन्सी - एकजना ६२ वर्षीय जर्मन नागरिकले २९ महिनाको अवधिमा २१७ पटक कोभिड १९ को खोप लगाएका छन् । अनौठो त के भने यतिधेरै खोप लगाउँदा पनि उनको शरीरमा न त त्यसको कुनै दूष्प्रभाव परेको छ, न त उनको रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता नै कमजोर भएको छ ।

नाम नखुलाइएका ती व्यक्तिको सम्बन्धमा एउटा मामिला अध्ययन रिपोर्ट द लान्सेट इन्फेक्स डिजिजस नामक जर्नलमा प्रकाशित भएको छ । हालसम्म के मान्यता रहिआएको छ भने धेरै खोप लगाउँदा व्यक्तिका रोग प्रतिरोधी क्षमता कमजोर हुन्छ । तर, ती व्यक्तिले त्यस्तो मान्यता तथा चिन्तालाई पनि चुनौती दिएका छन् । उक्त शोधका सहलेखक किलियम स्कोबरका अनुसार विरामी पैदा गर्ने किटाणुहरूको लगातार सम्पर्कमा रहनाले टि सेल्स नामक विभिन्न प्रतिरक्षा कोशिाहरु कमजोर हुन सक्दछन् । यसबाट रोग प्रतिरोधी क्षमता कमजोर हुन्छ । यो घटनालाई इम्प्युन टोलरेन्सको रुपमा लिइन्छ ।

ती जर्मन व्यक्तिले अत्यधिक खोप लगाएको घटना शरीरको सहनशीलता तथा कमजोर प्रतिक्रियाको सबूतको रुपमा एउटा उत्कृष्ट मामिला बनेको छ । शोधकर्ता स्कोबर र उनको टोलीले समाचारको माध्यमबाट ती व्यक्तिको बारेमा पत्ता लगाएको थियो । अधिकारीहरूले ती व्यक्तिका विरुद्धमा धोकाधडीको अभियोगमा जाँच सुरु गरेका थिए । अनुसन्धानका क्रममा उनले ९ महिनाको अवधिमा १३० पटक कोरोना खोप लगाएको पुष्टि भएको थियो । तर उनीमाथि कहिल्यै पनि कुनै आपराधिक अभियोगमा मुद्दा दर्ता गरिएन ।

स्कोबर भन्छन्- त्यसपछि हामीले उनीसँग सम्पर्क गर्यौं र उनलाई विभिन्न प्रकारका परीक्षण गराउनका लागि बोलायौं । उनलाई यस्तो गर्नुमा निकै रुचि थियो । शोधकर्ताका अनुसार ती व्यक्तिले अतिरिक्त ८७ वटा भ्याक्सिन लगाउने सूचना दिए । त्यसमा पनि आठवटा फरक खोप र अपडेट फर्मूलायुक्त थिए ।

शोधकर्ताहरूले २१४औं देखि २१७औं खोपको डोजका क्रममा ती व्यक्तिको रगत तथा न्यालको नमूना संकलन गरे । त्यसपछि ती व्यक्तिको सरीरको प्रतिरक्षा प्रतिक्रियाहरूको तुलना ती २९ जना व्यक्तिहरूसँग गरे जसले आम मानिसहरूले जस्तै जम्मा ३ वटा डोज कोरोना खोप लिएका थिए । यसबाट के पत्ता लाग्यो भने ती व्यक्तिको शरीरमा खोपको अधिक डोजका कारण कुनै पनि दुष्प्रभाव देखिएन ।

चिकित्सा परीक्षणका क्रममा पनि कुनै प्रकारको हाइपरभ्याक्सिनेसनसँग सम्बन्धित असामान्यता देखिएनन् ।

२१७ डोज कोरोना खोप लगाउँदा समेत ती व्यक्तिको रोग प्रतिरोधी क्षमता अन्य आम मानिसहरूको जस्तै पाइयो ।

हरेक पटक खोप लगाउँदा उनको रगतमा खोपको एन्टीबडीको स्तर बढ्ने तर लगत्तै घटेर सन्तुलनमा आउने गरेको देखिएको थियो । बीबीसीबाट

THIMI TIMES WEEKLY

थिमी टाइम्स

साप्ताहिक

मध्यपुर थिमिबाट नियमित रुपमा प्रत्येक हप्ताको बुधवार प्रकाशित हुने थिमी टाइम्स खोजी खोजी पढौं ।

साथै हाम्रो वेबपेज

<https://www.thimitimes.com.np>
<https://www.facebook/thimitimes.com.np>
email: thimitimes@gmail.com.
Contact No. 9851102273

thimitimesnews.com

“मातृभाषाको उन्नति नगर्ने जातिको पतन र विनाश हुन धेरैबेर लाग्दैन ।”
- बाल गंगाधर तिलक

“नारी मात्र पुरुषको पत्नी होइनन्, उनी राजनीतिक नेता, कार्यकर्ता पनि हुन् ।”
- कृष्णकाया

सम्पादकीय

विकासवादी बन्ने अपेक्षा

मुलुकमा राजनीति स्थिरताको सवाल भाषण अनि आश्वासनमा मात्र सीमित हुने भएको छ । यसको ज्वलन्त उदाहरण हो, चुनावमासमेत गठजोड गरी जनादेश प्राप्त गरेका तत्कालीन गठजोडमा आबद्ध नेपाली कांग्रेस, नेकपा माओवादी केन्द्र, जनता समाजवादी पार्टी, नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी, नेपाल लगायतकाको गतिविधिबाटै स्पष्ट हुन्छ । तिनै पार्टीका गठजोडमा सरकार गठन भएको सबैमा विदितै छ । तर यो सरकारलाई तत्कालीन प्रतिपक्ष नेकपा एमालेले चित पारिदिएको छ । त्यसको केही महिना बित्दानबित्दै पुनः गठजोडका मुख्य घटक कांग्रेसले नेकपा एमाले सहितको गठबन्धन तोड्न सफल भएको दृष्टान्तले नेपाली राजनीतिको अवस्था छर्लङ्ग पारेको छ । यहीँ परिदृष्य माझ चल्दै आएको नेपाली राजनीतिले आमनेपाली नागरिकको मर्म, भावना अनि देशको विकास, समृद्धि, सुशासन विपरीत स्वार्थ साधन मै केन्द्रित रहदै चलखेल गर्न खप्पिस राजनीतिक पार्टी सम्बद्ध नेता कै कारण मुलुकमा राजनीति अस्थिरता निम्तिएको प्रष्ट हुन्छ । यसले देशका विकास, समृद्धि, सुशासन, भ्रष्टाचार, कालोबजारी, कमिशनखोर, ढिलासुस्ती, तस्करी, नैतिकपतन जस्ता बेथिति भाँगिएको अनुभूत गर्न सकिन्छ । जबकि, देशलाई र आमनागरिकको भावनालाई राम्ररी अगाडि लैजाने महाअभियानलाई चटक्कै बिसर्ने तड्कारो अवस्था देखिएको छ । यस्तो परिदृष्य मुलुक र मुलुकवासी कै निम्ति दुर्भाग्यपूर्ण स्थिति हो । आमनेपाली नागरिकले चुनावताका तिनै राजनीतिक पार्टीहरुले मुलुकमा राजनीति स्थिरता, सुशासन, समृद्धि विकासको सवाललाई आ-आफ्नो घोषणा-पत्र एवं प्रतिबद्धता-पत्रमा उल्लेख गरेकै आधारमा मतादेश दिएका हुन् । तर आमनागरिकको अमूल्य मतादेशको पटकपटक अवमूल्य भइरहेको छ । जसको मूल्याङ्कन गठबन्धन भत्काउँदै र पुनः बनाउँदै सत्ता च्युत र सत्तारोहण गर्ने, प्रवृत्तिलाई अबको दिनमा भने कट्टर भएर नियाल्नै पर्ने बेला भएको छ । जसलाई तमाम नेपाली नागरिकले किन्चित पनि भुल्न नहुने परिस्थिति खुलस्त भएको छ । ताकि आमनागरिकले दिने नसियत पनि अप्रत्यक्ष मतादेश वाहेक अन्य हुनै सक्दैन । त्यहीँ नसियतबाट कुनै पनि राजनीतिक पार्टी सम्बद्ध नेता, कार्यकर्ता स्वयं गम्भीर हुनेमा विश्वस्त रहन सकिन्छ । त्यसबाट मुलुकमा नयाँ-पुराना जुनसुकै राजनीतिक पार्टीका नेता, कार्यकर्ता जो-कसैका लागि एउटा दह्रो अनि खरो सबक हुनेछ । तर यस सवालमा सरोकारवाला र आमनेपाली नागरिक हमेशा सचेत र चनाखो बन्दै मतदान गर्नु पनि अपरिहार्य देखिन्छ । आमनागरिकका अप्रत्यक्ष तर प्रत्यक्ष मतदानबाट देशमा सुशासन, समृद्धि, विकाससँगै लोकतन्त्र, गणतन्त्र अनि सच्चा समाजवादी बन्न ढिलो चाँडो अधि बढ्न नेताहरु बाध्य हुनेछन् भन्ने आशा गर्न सकिन्छ । ती नेताहरुले सभा, सम्मेलन, गोष्ठी, अन्तर सम्वादमा प्रकट गर्ने बचनबद्धता पूरा गर्न सकिने सुदिन तब मात्र आउला कि, भन्न सकिएला !

नेपाल आर्मी, इण्डियन आर्मी, ब्रिटिस आर्मी, सिंगापुर प्रहरीलगायत विभिन्न शारीरिक फिटनेशको लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

MASTER RAJESH RAI
Owner/Training Director

GURKHA FITNESS & EDUCATION CENTRE

Seti Badh Marga Deep-16, Pokhara

+ 977 - 61 - 442292, 442293
+ 977 9803370473

E-mail : rairajesh56@yahoo.co.uk
www.facebook.com/gurkhatraining

चण्डिका तिमल्सिना

मार्च ८ लाई संसारभरि अन्तराष्ट्रिय श्रमिक महिला दिवसको रूपमा मनाइन्छ। विश्व महिला आन्दोलनले हालसम्म प्राप्त गरेका उपलब्धिहरुलाई संस्थागत गर्दै लैङ्गिक समानता र समतामूलक समाज निर्माणको लक्ष्य हासिल गर्न यो दिवसले हामी सबैलाई भक्तभक्त्याउँछ।

नारी मुक्ति आन्दोलनकी प्रणेता क्लारा जेट्किनले सन् १९११ मार्च ८ मा महिला कामदार माथि हुने श्रमशोषणका विरुद्ध आवाज उठाएको दिनको स्मरणमा अन्तराष्ट्रिय श्रमिक महिला दिवस मनाउन थालिएको हो। यसै सन्दर्भमा नेपालमा महिला आन्दोलनको इतिहासका उपलब्धि र नयाँ चुनौतीबारे चर्चा गर्नु बाञ्छनीय हुन्छ।

नेपालमा महिला आन्दोलनको सुरुवात महिला आन्दोलनको सुरुवातको कुरा गर्दै गर्दा बिसर्ने नहुने नाम हो योगमाया न्यौपाने।१९२४ सालमा भोजपुरमा जन्मनुभएकी योगमाया न्यौपाने आफैँ बालविवाह जस्तो कुरीतिको सिकार पनि हुनुभएको थियो। योगमायाले त्यतिखेरको समाजमा विद्यमान सती प्रथा, बालविवाह, अनमेल विवाह, जातीय विभेद, दास प्रथा जस्ता कुरीति र अन्यायको विरुद्ध आवाज उठाउनुभयो। जहानियाँ राणाशासनमा सामाजिक न्यायको निमित्त आवाज उठाउन त्यति सजिलो थिएन। तर, उहाँले आवाज उठाइरहनुभयो र तत्कालीन सरकारले सती प्रथालाई रोक लगाए पनि बालविवाह, छुवाछूत प्रथा चलिरहेको थियो।

योगमायाले सती प्रथाको विरोध मात्र हैन, विधवाले पुनर्विवाह गर्न पाउनुपर्छ, महिलाले वेद पढ्न पाउनुपर्छ, बालविवाह अन्त्य हुनुपर्छ जस्ता माग राखेर तत्कालीन सरकारलाई खबरदारी गरिरहनुभयो। योगमायाले चालेको सामाजिक न्यायको आन्दोलनमा सरकारले ठोस कदम नचालेपछि तत्कालीन सरकारलाई चुनौती दिदै १९९८ साल असार २२ गरे हरिशयनी एकादशीका दिन आफ्ना ६६ जना अनुयायी सहित जल समाधि लिनुभयो। तत्कालीन सरकारले योगमाया सहितको सामाजिक न्यायको आन्दोलनलाई कमजोर ठाने पनि योगमायाकै नेतृत्वबाट नेपाली समाजमा सामाजिक न्यायको आन्दोलनको बीजारोपण भयो र योगमायाले सुरुवात गर्नुभएको सामाजिक न्यायको आन्दोलन

आज पनि जारी छ ।

त्यसैगरी समान कामको समान ज्याला र बराबर अधिकार जस्ता माग राखी २००३ सालमा विराटनगरका महिला मजदुरले गरेको आन्दोलन महत्त्वपूर्ण आन्दोलन थियो। त्यसपश्चात् २००४ सालमा मङ्गलादेवी, सहाना प्रधान लगायत महिलाहरुले नेपाल महिला सङ्घ स्थापना गरेर त्यस मार्फत राणाशासन, बालविवाह, बहुविवाह जस्ता विभेद र असमानताको विरुद्ध लडिरहे। महिला आन्दोलनकै फलस्वरूप २००४ सालको वैधानिक कानुनले महिलालाई निर्वाचनमा मतदान गर्न र उम्मेदवारी दिन पाउने अधिकार प्रदान गर्‍यो। त्यसपश्चात् पनि नेपालमा विभिन्न समयमा भएका राजनीतिक र सामाजिक न्यायको आन्दोलनमा महिलाको भूमिका अग्रणी स्थानमा रह‍यो ।

सदियौँदेखि महिलामाथि हुँदै आएको विभेद र अत्याचार विरुद्ध अधिल्लो पुस्ताले जुन हिम्मतका साथ लड्‍यो त्यो निकै गौरवको विषय हो। तर सामाजिक न्यायको आन्दोलन त्यतिमै सकिएको छैन। आज परिवेश भिन्न छ, हिंसाका स्वरूप बदलिएका छन् तर हिंसा र विभेद अझै पनि पूर्ण रूपमा निर्मूल भएको छैन र यसको लागि आजको पुस्ताले अझ धेरै लड्न बाँकी नै छ ।

उस्तै छ महिलामाथिको हिंसा चक्र

महिला आन्दोलनको परिणामस्वरूप आजको समाजमा महिलाको अवस्थामा सकारात्मक परिवर्तन पनि आएको छ। विभिन्न आन्दोलन र अभियानले धेरै अधिकारहरू स्थापित पनि भएका छन् । तर, हिंसाको अन्त्य भएको छैन। हिंसाले स्वरूप फेरेको छ। हिजोको समाजमा महिलामाथिको हिंसा बाहिर आउने दिइँदैनथ्यो। परिवार, समाज र इज्जतको डरले पीडितहरू मुद्दा बोकेर प्रहरीसम्म पुग्न डराउँथे। तर, आज त्यो अवस्था छैन बलात्कार, यौनजन्य हिंसा, घरेलु हिंसा विरुद्ध अहिले खुल्ला रूपमा बहस हुन्छ र यी मुद्दामा राज्य थोरै गम्भीर पनि भएको देखिन्छ। कडा कानुन पनि बनेका छन् तर कानुनी प्रक्रिया र न्यायको उपचार जटिल र लामो हुने अनि पीडक बलियो र सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति भएको अवस्थामा पीडितले न्याय पाउन हम्मे-हम्मे परेको देखिन्छ ।

पीडितलाई नै अपराधीकरण गर्ने र पीडितको इज्जत माथि नै प्रश्न उठाउने कार्यले गर्दा

न्याय त्याति सजिलै मिलेको देखिँदैन। दक्षिणएशियाकै चर्चित महिला अधिकारकर्मी तथा लेखक कमला भसिनले भन्नुभएको थियो- पितृसत्ताले महिलाको इज्जत उसको योनिमा हुन्छ भनेर परिभाषित गरिदिएको छ जुन गलत हो। जस्तै कुनै महिला माथि यौनजन्य हिंसा भयो भने यो समाजले महिलाको इज्जत गरेको मान्छ, बलात्कारीको इज्जत गरेको मान्दैन। खासमा इज्जत जानुपर्ने त अपराधीको हो तर किन पीडितको इज्जत माथि प्रश्न उठाइन्छ? किन बलात्कारीको इज्जत जाँदैन? अनि परिवारको इज्जतका खातिर अपराधका घटना प्रहरीसमक्ष पुग्न नसकेका र पुगेका घटनालाई पनि पीडितलाई दबाव दिएर घटना सामसुम पार्न मिलाउन खोजेका समाचार पनि आइरहेका हुन्छन् । यो विषयमा हाम्रो समाज सिरियस छैन। इज्जतको ठेक्का कहिलेसम्म महिलाले आफ्नो काँधमा बोकिदिनुपर्ने हो?

यो लेख लेख्दै गर्दा चितवनको एक स्कुलले चलाएको छात्रावासमा बस्ने १४ वर्षीया बालिकाको दुःखद घटना बाहिरिएको छ। मृतक बालिकाले न्याय पाउनेछिन् भन्ने आशा छ। तर हरेक घटनामा हामी ढुक्कले न्याय पाइन्छ भन्नेमा विश्वस्त हुँदैनौं। छोरीहरू कहाँ सुरक्षित छन् भनेर म आफैँसँग प्रश्न गरिरहेकी छु। अमाको पाठेघरदेखि परिवारसम्म, विद्यालय, कार्यस्थलदेखि सार्वजनिक स्थलसम्म कहाँ पनि छोरी सुरक्षित छैनन्। र यो असुरक्षाको मूल कारण हाम्रै समाज हो।

होगी र दोगलापनको चरम सीमा पार गरेको यो समाजले बलात्कार हुनु भनेको घिसारेर लछारपछार पारेर जबरजस्ती गरेर हत्या गर्नु हो भन्ने बुझ्छ। यदि कोही बलात्कार पीडित जीवित छन् र उनीहरू आफ्नो न्यायको निमित्त आवाज उठाइरहेका छन् भने उनीहरूलाई अनेक लाञ्छना लगाएर बाँच्न गाह्रो पारिन्छ। यो समाजमा अझ पीडक पपुलर छ, सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति छ भने त यो समाजले पीडकलाई फूलमालाले स्वागत गर्छ र पीडितलाई मर्न विवश गराउँछ। यो समाजको दोगलापन विरुद्ध कहिलेकाहीँ धेरै आक्रोशले मन पिरोलिन्छ । योनी सहितको शरीर हुनु नै असुरक्षाको कारण हो भन्ने पनि लाग्छ तर होइन। महिलामाथिको जाति पनि हिंसा छन् ती सबै हिंसाको एउटै कारण

पितृसत्तात्मक नजर सहितको हिंसात्मक चेतना नै हो।

यो समाजमा अझ अर्को एउटा के गलत भ्रम छ भने रातमा घरबाहिर निस्केकाले हिंसा हुन्छ। कतिपय मानिस महिलाले छोटो लुगा लगाउनुलाई बलात्कारको कारण मान्छ। यी सबै बहाना बलात्कारको मानसिकतालाई मलजल गर्ने प्रयास मात्रै हुन्। यहाँ नाबालकमाथि बलात्कार भएको छ, अनि छोटो कपडाको लजिक कसरी म्याच गर्छ? घरभित्रै परिवार र आफन्तबाट बलात्कृत भएका छन् अनि रातमा घरबाहिर निस्कनुहुन्न भन्ने लजिकले कसरी काम गर्छ?

अझ एक समयमा बलात्कार विरुद्ध आत्मरक्षाको तालिम जस्ता हलुका विषय पनि चर्चामा आएका थिए। के महिलाहरू आत्मरक्षा गर्न नसकेर मात्र बलात्कृत भएका हुन् र? ८/९ वर्षको बालिका बलात्कृत भएका छन् ७०/८० वर्षका वृद्ध बलात्कृत भएका छन् अनि उनीहरूलाई कस्तो आत्मरक्षाको तालिम दिने? आत्मरक्षाको तालिमको लजिक कस्तो हो, पुरुषहरूलाई हिंसा गर्ने छुट छ, उनीहरूले जुनसुकै बेला तिमी छोरीहरूमाथि हमला गर्न सक्छन् त्यही भएर तिमी आत्मरक्षाको लागि तयार हुनुपर्छ भन्न खोजिएको हो कि के हो! जे भएपनि आत्मरक्षाको तालिमले बलात्कार रोक्छ भन्नु भ्रम मात्रै हो।

संरचना नै समस्या महिला हिंसाको प्रमुख कारक भनेको हिंसात्मक सोच सहितको समाज र सामाजिक संरचना हो। जवसम्म लैङ्गिकताको जगमा विभेद कायम रहन्छ तबसम्म हिंसा भइरहन्छ। जवसम्म महिला माथिको हिंसालाई इज्जतसँग जोडेर हेरिन्छ तबसम्म हिंसा विरुद्ध आवाज उठाउन कठिन हुन्छ नै। त्यसैले हिंसालाई कम गर्न पहिले त हामीले आफ्नो सोचाइमा परिवर्तन गर्न जरुरी छ। महिलालाई हेरिने नजरिया परिवर्तन गर्न जरुरी छ। अपराध पीडितलाई कानुनी उपचारमा राज्यद्वारा सहयोग र पीडितलाई समाजमा पुनर्स्थापनाको लागि सामाजिक सहयोगको आवश्यकता हुन्छ। बलात्कार भएमा पीडितको होइन अपराधीको इज्जत जान्छ, र जानुपर्छ भनेर बुझ्न जरुरी छ। रोजगारी र उद्यममा महिलाको अवस्था रोजगारीको विषयमा बाँकी सातौँ पातोमा

पाठक मन्थन

भविष्यसम्मै निरन्तरता हुन सकोस्

श्री सम्पादकज्यू, मुलुकको चौथो अंगको रूपमा मान्यता पाएको पत्रकारिता जगत यतिबेला दलीय भागबन्डामा होमिएको महसुस गरिरहेका छौं । नकि, नेपालका जाति पनि राजनीतिक पार्टीहरू छन्, ती सबैका भातृ संस्थाको रूपमा भिन्न नामधारी पत्रकार संघ, संगठन, युनियन, सेन्टरलगायतका छन् । तिनीहरू सबै राजनीतिक पार्टीसँग आबद्ध छन् । जसको नेतृत्व नेपाली पत्रकारितामा लागेका पत्रकार हरूले गरेका छन् । त्यसरी नेपाली अधिकांश पत्रकारहरु कुनै न कुनै राजनीतिक पार्टीको कट्टर कार्यकर्ता रहेको सर्वविदितै छ । तिनैका सम्पादकत्व र प्रकाशकत्वमा नेपाली अखबारहरु प्रकाशन हुँदै आएका छन् भने कतिपय मूलधारको भनिएका दैनिक अखबारहरूमा सम्बद्ध सम्पादक, प्रकाशक भने, देशको राजनीतिक पार्टीको निर्देशनका अलावा विदेशको इशारामा पत्रकारिता गर्दै आएको पनि हामीले पढ्ने र बुझ्ने अवसर तिनै नेपाली पत्रकारहरूबाट जानकारी भएको छ । यिनै सत्य-तथ्य एवं यथार्थ माझ सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार पनि देशको शासक, प्रशासकबाट हेपिएको आमसर्वसाधारण नागरिकको पक्षमा वकालत गर्दै देशकै सबैभन्दा ठूलो संख्यामा रहेका आदिवासी जनजाति, दलित-उत्पीडित, मधेशी, थारु, सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक, पिछ्छाडिएको क्षेत्र, वर्ग लगायतको आवाजलाई बुल्दन्द गर्दै आएको छ । जसलाई हामी उत्पीडित वर्गको क्षेत्रमा क्रियाशील अखबार भन्न रुचाउँछौं । यसका लागि सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारको निरन्तरता भविष्यसम्म नै हुन सकोस् , हाम्रो शुभेच्छा छ !

-अनुप थुलुङ -थुलुङ दुधकोशी -५, सोलुखुम्बु, कविन्द्र चाम्लिङ - दिक्तेल बजार, खोटाङ, गम्भीरजंग नेम्बाङ -इलाम बजार, इलाम, नवराज घले -मनोकामना, गोरखा, जगत तामाङ, ककनी, नुवाकोट ।

सशक्त सञ्चार माध्यम बन्न सकोस्

श्री सम्पादकज्यू, यतिका वर्षौ वर्ष यतादेखि निरन्तर प्रकाशन हुँदै आएको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको हामी नारी शुभाचिन्तक भएको पनि वर्षौ भएको छ । यसरी वर्षौ वर्षदेखि हामी नारीहरू सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको अति निकटको पाठक बनि रहदाको क्षणलाई कहिल्यै भुल्ने छैनौं भन्ने उद्घोष गर्दछौं । किनकि, त्यस सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाले हामी नारी जस्तै अन्य निरीह, सर्वसाधारण, वृद्ध-वृद्धा, बालबालिका, अशक्त-अपाङ्ग, असहायका निम्ति पत्रकारिताको माध्यमबाट सम्बद्ध निकाय समक्ष केही न केही सकारात्मक तवरले सुझाव तथा खुराक दिँदै आएको हामीहरूले प्रत्यक्ष-परोक्ष अनुभूत गरिरहेका छौं । यसका लागि सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको सम्पादन तथा प्रकाशन टिमप्रति हार्दिक आभार तथा वधाइ ज्ञापन गर्न चाहन्छौं । अतः आउँदो प्रकाशन कार्य यसरी नै सर्वसाधारण नेपाली नागरिकका लागि एउटा सशक्त सञ्चार माध्यम बन्न सफल होस । त्यसका लागि बाहिरबाट सक्दो सहयोग, सद्भाव राख्ने कार्यमा सक्रिय हुने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्न चाहन्छौं । यिनै हाम्रा प्रतिबद्धता र भावनालाई शिरोपर गर्दै आउँदो दिनमा अझै सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका सबैको प्रिय बन्न सकोस भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्न चाहन्छौं ।

-आइसा किराती -भोटेपुल -०८, सुनसरी, काजल मैया थापामगर -रत्ननगर, चितवन, गंगादेवी थिङ -जितपुर, बारा, रञ्जना गुरुङ -रात माटे, पोखरा, मनिका विश्वास -टंकीसुवरी, मोरङ ।

निजी प्लेटको सवारीसाधनको ठगीधन्दा मौलाउँदै !

रुषा थापा

निजी प्लेटको सवारीसाधनको ठगीधन्दा मौलाउँदै, कानूनको दायरमा ल्याउन केही गर्ने कि सरकार ? सरकारले बनाएको कानूनअनुसार निजी प्लेटमा दर्ता भएको सवारीसाधनले भाडामा लगाएर यात्रु बोकेर पैसा कमाउन पाउँदैन । तर, पछिल्लो समय बाटोमा पठाओ, इनडाइभमार्फत चलिरहेको मोटरसाइकल, स्कूटरहरु पनि निजी प्लेटमै दर्ता छन् । विद्यार्थी बोक्ने बसहरु पनि रातो प्लेटमा दर्ता छन् । कालीमाटी, बल्खुलगायतमा तरकारी तथा फलफूलहरु दुवानी गर्ने भ्यानहरु पनि निजी प्लेटमै दर्ता छन् । पसलपसलमा सामान पुर्‍याउने भ्यानहरु पनि निजी प्लेटमै दर्ता छन् । काठमाडौं उपत्यकाका दक्षिणकालिनमा यात्रुहरु बोक्ने कार तथा भ्यानहरु पनि निजी प्लेटमै दर्ता छन् । भक्तपुरको सूर्यविनायक, सल्लाघारी, ललितपुरको गोदावरी र काठमाडौंको सालीनदीमा पनि निजी प्लेटमै दर्ता भएका सवारीसाधनले यात्रु बोकिरहेका छन् । उपत्यकासँगै जोडिएको बनेपा, काभ्रेमा पनि निजी प्लेटकै सवारीसाधनले यात्रु बोकिरहँदा अन्य जिल्लामा पनि यही सवारीसाधनले यात्रु बोकेको पाइन्छ । भाडाको गाडीको छ-छ महिनामा जाँचपास, प्रदूषण, रोडपर्मिट गर्नुपर्छ । यो गाडी एउटा भएमा घरेलु र दुईभन्दा बढी भएमा कम्पनीमा गएर दर्ता गरी पञ्जीकरण गर्नुपर्छ । आयल निगमले पेट्रोल डिजेलको मूल्य घटबढ गरिरहँदा यातायात मन्त्रालयले सार्वजनिक यातायातको भाडा निर्धारण गर्छ । यता, निजी प्लेटमा दर्ता भएका सवारीसाधनले न त छ-छ महिनामा जाँचपास गर्छ न त प्रदूषण र रोडपर्मिटको राजस्व सरकारलाई तिर्छ । यस्तो एउटै गाडीमा तीन लाखदेखि २५ लाख लगानी गरिएको छ । भाडामा लगाएर वा आफैँ लगाएर महिनामै लाखौँ आमदानी गरिन्छ । तर, लगानी र आम्दानीबापतको राजस्व सरकारलाई तिरिदैन । न त यस्ता सवारीसाधन घरेलु र कम्पनीमा दर्ता भएका हुन्छन् न त पञ्जीकरण नै गरिन्छ । निजी प्लेटका सवारीसाधनले

यात्रुसँग मनलाग्दी भाडा उठाएर ठगीरहेका छन् । सरकारले यस्ता गाडीको भाडा निर्धारण गर्दैन । किनकि यो गाडीलाई यात्रु बोक्ने छुट छैन । कालीमाटी तरकारी तथा फलफूल बजारमा ०४३ सालले सिण्डिकेट छ । लामो समयदेखि कालोप्लेट र दुवानी गाडीको नयाँ दर्ता खुलेको छैन । त्यतिखेर तीन सय ५० वटा तीन पाइग्रे ट्याम्पो तरकारी बोक्नका निम्ति दर्ता भएका थिए । ०६० भदौ २२ गतेको मन्त्रिपरिषदको बैठकले सो ट्याम्पो विस्थापना गरी त्यसको सट्टाभर्नामा भ्यान दर्ता गर्न दिने निर्णय गर्‍यो । जसले गर्दा त्यहाँको सिण्डिकेट हटेन । अहिलेसम्म त्यहाँ तरकारी बोक्ने गाडीको संख्या ज्यूँको त्यूँ छ । त्यस्तै, लामो समयदेखि कालोप्लेट, हरियो र मिटरजडान फोस्टक ट्याम्पोको दर्ता बन्द छ । उपत्यकाभित्रै भाडाको गाडी चढ्न हानाथाप गर्नुपर्छ । अहिले पनि भाडाका गाडीहरुमा सिण्डिकेट छ । सरकारले यातायात क्षेत्रमा भएको सिण्डिकेट हटाउन नसक्दा निजी प्लेटको सवारीसाधनको ठगीधन्दा मौलाएको छ । सबै मानिसहरुले निजी प्लेटको सवारीसाधन किनेका छन् । र, कोहीले भाडामा लगाउँदा कोही आफैँ चर्को भाडा लिएर यात्रु बोकिरहेका छन् । निजी प्लेटको सवारीसाधनको खरिदबिकी हवातै बढ्दा अटो शोरुमहरुले कमाउनु कमाए । जनता र राज्य भने ठगिएका छन् । ज्नता महंगो भाडा तिर्न बाध्य भइरहेका छन् भने राज्य राजस्वविहन भएको छ । उपत्यकामा जम्मा नौ हजार ट्याक्सी छन् । जनसंख्या भने करोडमाथि छ । रत्नपार्कमा बिहानै सयौँ मानिसहरु भाडाको गाडी चढ्न कुरिरहेको देखिन्छन् । भाडाको गाडीमा चढ्ने मानिस कहिले पनि सिटमा बस्न पाउँदैन । जहिल्यै उभिएर, झुण्डिएर यात्रा गर्नुपर्छ । तर, पैसा भने सहचालक, चालकले मागेजति तिर्नुपर्छ । पछिल्लो समय उपत्यकामा ट्राफिक जाम अस्तव्यस्त छ । उपत्यकाभित्र भण्डै १७ लाख सवारीसाधन गुड्छन् । यत्रो गाडी गुडिरहँदा भाडाको गाडी भने एक लाख पनि छैन । ट्याक्सी नौ हजार, बस २३ हजार तथा माइक्रो बस र ट्याम्पो १३ हजार छ । उता,

एयरपोर्टमा हरियो प्लेटको ट्याक्सी दुई सय ७ ओटा छन् । यसबाहेक यहाँ गुड्ने सबै सवारीसाधन निजी प्लेटका छन् । चाँहि त्यो दुई पाइग्रे होस् या चार पाइग्रे । ६ सय ३९ वटा पानी बोक्ने ट्यांकर छ । पाँच हजार कालोप्लेटका दर्ता भएका ट्रिपर, टाटा मोडेलहरु छन् । निजी प्लेटको सवारीसाधनको संख्या बढिरहँदा यसबाट न त राज्यलाई फाइदा छ न त आम सर्वसाधारणलाई । कालीमाटीमा रहेका कालोप्लेट भ्यान पनि २० वर्ष कटिसकेको छ । सातायात व्यवस्था विभाग वा सरकार कालोप्लेटको सवार िसाधनको भाडा निर्धारण गर्छ । जसअनुसार भाडाको गाडीमा कालीमाटीबाट जोरपाटीसम्म तरकारी तथा फलफूल लिएर जाँदा सात सय ५० रुपैयाँ तिर्नुपर्छ । तर, निजी प्लेटका सवारीसाधनले यसको दोब्बर गाडी असुल्छन् । जोरपाटीसम्म मात्र तरकारी लगेको ३५ सयदेखि चार हजार असुल्छन् । व्यापारीहरुले कालीमाटी र बल्खुवाट तरकारी, फलफूल किनेर लगी आफ्नो पसलमा बिक्रीवितरण गर्छन् । यसरी तरकारी लैजाँदा गाडीलाई तिरैको भाडा समेत जोडेर तरकारी बिक्री गरिन्छ । र, सर्वसाधारण महंगीको मारमा पर्छन् । सरकारले सार्वजनिक यातायातमा भएको सिण्डिकेट नहटाउँदा एकातिर राज्य राजस्वविहीन भएको छ, अर्कोतिर बिरामीले खाने फलफूलसँगै जनताको भान्छा दिनादिनु महंगो हुँदै गएको छ । अहिले जनता भन्छन्, ‘ चामलभन्दा पनि तरकारी महंगो छ । फलफूल त भन् छोइनसक्नु छ ।’ तरकारी महंगो भएकै कारण अब जनताले भातमा नुन मात्र हालेर खानुपर्ने अवस्था आएको छ । किसानले पाँच रुपैयाँ किलोमा बेचेको तरकारी जनताको चुलोसम्म पुग्दा भण्डै दुई सय पुग्छ । यसरी किसानले मूल्य नपाइरहँदा र सर्वसाधारण महंगो तिरेर खान बाध्य भइरहँदा विचौलियाहरु भने मोटाएका छन् । सरकार पनि सिण्डिकेट हटाउन सक्दैन । खुल्ला प्रतिस्पर्धा गर्न सक्दैन । बाटो राज्यको हो । तर, यातायात व्यवसायीहरुले बाटो कब्जामा लिएका छन् ।

सरकारले निर्धारण गरेको भाडादर अनुसार सार्वजनिक यातायातमा एक किलोमिटरबाट पाँच किलोमिटरसम्म यात्रा गर्दा १९ रुपैयाँ तिर्नुपर्छ । यद्यपि, आधा किलोमिटर चढ्दा नै यात्रुहरु २५ रुपैयाँ तिर्न बाध्य भइरहेका छन् । यस्तै, ट्याक्सीको यात्रु चढ्नेबित्तिकै ५० र प्रत्येक किलोमिटर ५० रुपैयाँ तिर्नुपर्छ । तर, ट्याक्सी नै मिटरमा जान मान्दैन । र, यात्रुहरु सय रुपैयाँ तिरेर पुग्ने बाटोमा पाँच सय रुपैयाँ तिर्न बाध्य हुन्छन् । भन्नु निजी प्लेटको सवार िसाधनले त त्यति नै यात्रा गर्दा दुई हजार असुल्छन् । बाटोमा बसिरहेको व्यक्तिलाई मोटरसाइकल, स्कूटरहरुले कहाँ जाने हो ? यति पैसा दिए लैजान्छौँ भनिरहेको छ्यापछ्याप्ती देखिन्छ । तर, ट्राफिक भने देख्दैन । अहिले पठाओ, इनडाइभरमार्फत चलिरहेका मोटरसाइकल, स्कूटर हरूले एक किलोमिटरकै २१ रुपैयाँदेखि ३२ रुपैयाँ यात्रुसँग असुलिरहेका छन् । यो गैरकानूनी हो । राज्यलाई कर नतिर्ने अनि जनतासँग महंगो भाडा असुल्न पाइन्छ ? पठाओमार्फत ट्याक्सीमा यात्रा गर्दा सुरुमै १७७ रुपैयाँ तिर्नुपर्छ । तर, सरकार भन्छन्, ‘सुरुमा ५० रुपैयाँभन्दा बढी लिन पाइदैन ।’ सरकारको कानूनलाई धितो लगाएर पठाओ, इनडाभरहरुले जनता ठगिरहेका छन् । सरकारको कानून कार्यान्वयनका लागि संघ र प्रदेशका यातायात मन्त्रालय छन् । ट्राफिक महाशाखा पनि छ । तापनि, कानून कार्यान्वयन भएको छैन । किनकि यसप्रति कसैले चासो नै दिएको छैन । सरकारमा बसेका व्यक्ति र सरकारी कर्मचारीहरु कताबाट घुस आउँछ ? भनेर बसिरहेका छन् । त्यसैले, अब सरकारले यसतर्फ ध्यान दिनुपर्छ । कि त यस्ता सवारीसाधनलाई कारबाही गर्नुपर्छ कि त भाडा निर्धारण गर्नुका साथै राजस्व उठाउनुपर्छ । जनतालाई के गर्दा सहूलियत हुन्छ ? र, कसरी सबैलाई कानूनको दायरमा ल्याई राजस्व उठाउन सकिन्छ भनेर सरकारले सोच्नुपर्छ । तर, सरकारमा बसेकाहरुले काम नगर्दा त्यसको मार सर्वसाधारण भोग्नुपरेको छ । भक्तपुर

भाषा–साहित्य

गुरुङ, तमू भाषा

सएँ (मन्)

- रत्नबहादुर लामिछाने गुरुङ

चु सएा तो मुना छोब ?
खयों तबा खयों आतबै ताा चिब
खयों चु सएा क्नीदोंले डयुब
खयो चु सएा मेदोले लाब ।

चु सएन्होंर म्हय मुना
चु सएान्हों ? त्हुनु मुना
चु सएन्होंर न बुढ मुना
चु सएान्होंर न चैं मुना ।

तियाचौरो तानैन सएा न्होंना
सएा सना उ तो च ?
तो म्हैब डे चु सएा री ?
म्हीत म्हीलई न सैल खााई ।

खाबजी खाबलई म्ही आच्योब
आपा आम भन्दा प्हस्याहसी थेब तब
चु सएा तले छ तगे ?
छु टोंबै थाकों क्ल्या दोन् तए ।

तियाचौरो ड्योई क्वे म्हई
ड्योई सोरठी नि घाटु म्हई
चु सएा न्होंसी ड्योई प्येल्हु म्हई
पप क्वे प्रिंब डिस्को सेब तई ।

त्हारे ड्योजी चु सएा न्होबैं बुढ्लई हुइले
चु सएा न्होबैं मेहालई सैयाले
सिमलई कपुई दोंले प्हिरबै सएलई सएर्न कुइले
ड्योई सएलई छ्यान्ले भएा, लले ।

चु सएन्न् मुना छ्यााब लबा
चु सएानन् मुना आछ्यााब लबा
मुभन्दा तुब प्ह्यााब चु सएा
हिताा पेताा को को नोल्खााब चु सएा ।

चु सएा मि थेब सै मुना
सएा सिसा म्हीए सियामुना
सएा सब तस्याा तोन्तोरी छ्यााब तमुना
चु सएा मि किसम्बै सै मुना !!

कला–मनोरञ्जन

रेखाको बहु प्रतिष्ठित चलचित्र उपहारभित्र आशा भुषाल

काठमाडौँ - अभिनय कलाले सबै दर्शकहरुलाई मन्त्रमुग्ध बनाउने अभिनेत्री आशा भुषालले चलचित्र क्षेत्रमा थप नयाँ उचाइ निर्माण गरे की छन् । अभिनय नै जीवनको स्पष्ट लक्ष्य निर्धारण गरी अभिनय क्षेत्रमा प्रवेश गरेकी उनले नेपाली चलचित्र जगतको मल्टी स्टार चलचित्र ‘उपहार ’मा आफनो स्थान पक्का गरेकी छन् । चर्चित अभिनेत्री रेखा थाले निर्माण गरेको चलचित्र उपहारमा समावेश हुन पाउनु नेपाली अभिनेत्रीहरुका लागि गौरवको विषय हो । चलचित्र उपहारको सार्वजनिक प्रर्दशन हुँदै गर्दा त्यस चलचित्रबाट आउने दर्शकहरुको प्रतिक्र्याहरुको उनलाई प्रतिक्षा छ । चलचित्र उपहार आजबाट प्रर्दशन भएको छ । वरिष्ठ चलचित्र निर्देशक ज्ञानेन्द्र देउजाको निर्देशनमा निर्माण भएको चलचित्रमा आफुले फरक खालको अभिनय गर्न पाएकोमा आशा मख्ख छिन् । चलचित्रमा फरक खालको चरित्रमा अभिनय गर्न पाउनु उनको सौभाग्य पनि हो । चलचित्रमा रेखा थापा, मुकुन्द भुषाल, वैनशा हमाल, पुजा शर्मा, सुष्मा कार्की लगायतका थुप्रै चर्चित कलाकारहरुको अभिनय रहेको छ । कलाकारितालाई अभ्रै विस्तार गर्दै अधि बढ्दै आइरहेकी अभिनेत्री भुषालको मेहनत र अथक साधनाले चलचित्र कर्मीहरुबीच उनको परिचय फराकिलो बनेको छ ।

आफुलाई अभिनयको विद्यार्थी ठान्ने उनी नयाँ पुराना सबै खाले अभिनेताहरुबाट धेरै कुराहरु सिक्न पाएको बताउँछिन् । रेखा फिल्मस् र कपनगढी फिल्मस्को संयुक्त ब्यानर्मा निर्माण भएको चलचित्र उपहार को कार्यकारी निर्माता बलराम शाही ठकुरी र निर्माता सुलभ प्रतिक र समिक्षा देउजा हुन् । चलचित्रमा विष्णु कल्पीतको छायाँकन, अर्जुन पो खरेल र बाबुल गिरीको संगीत र मित्र डि गुरुङको सम्पादन रहेको छ । आशा भुषालले चलचित्रका अगुवा थुप्रै टेलिचलचित्र, म्युचिक भिडियो, लघुचलचित्रहरुमा अभिनय गरिसकेकी छिन । मध्यम वर्गिय परिवारबाट चलचित्र क्षेत्रमा प्रवेश गरी आफुलाई स्थापित गर्नु चानचुने विषय होइन् । दरिलो आत्मविश्वास र अधिक साधना उनको बलियो हतियार हो । उनी संकल्प गरिसकेपछि जस्तो सुकै हालतमा काम फत्ते गर्ने खुदी भएकी अभिनेत्री समेत हुन् । कुशल अभिनयका कारण थुप्रै चलचित्रहरुबाट उनले अर्वाड समेत प्राप्त गरिसकेकी छिन् । ‘नयाँ चलचित्र प्रर्दशन जति नजिकिदै जान्छ त्यति नै उत्सुकता बढ्दै जाँदो रहेछ । जसरी एउटी महिलाले ९ महिना कोखमा राखेर बच्चा जन्माउने दिनको प्रतिक्षामा आहादित हुन्छिन् त्यस्तै भएको छ मलाइ पनि’ उनले भनिन् । उत्साह र कौतुहलता थपिएको छ । उनी भन्छिन् मलाइ जस्तै छटपटी पक्कै दर्शकहरुलाई पनि भएको छ । पक्कै पनि फिल्म उहाँहरुले मन पराईदिनु हुनेछ भन्ने उनको अपेक्षा छ ।

उपप्रधानमन्त्री एवम् गृहमन्त्री रवि लामिछानेद्वारा नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयको निरीक्षण

काठमाडौँ- उपप्रधानमन्त्री एवम् गृहमन्त्री रवि लामिछानेले आइतबार नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयको निरीक्षण भ्रमण गर्नुभई उपस्थित प्रहरी कर्मचारीहरूलाई निर्देशनसमेत दिनुभयो ।

उपप्रधानमन्त्री एवम् गृहमन्त्री रवि लामिछानेलाई नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्रहरी महानिरीक्षक बसन्त बहादुर कुँवर, प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकहरू, प्रहरी नायब महानिरीक्षकहरू लगायत बरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरूले हार्दिक स्वागत गर्नुभयो । सो क्रममा उहाँले नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय परिसरस्थित अमर प्रहरी स्मारकमा पुष्प गुच्छा अर्पण गर्नुभयो ।

निरीक्षण भ्रमणका क्रममा उपप्रधानमन्त्री एवम् गृहमन्त्री लामिछानेले नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय तथा कार्यालयस्थित संग्रहालयको निरीक्षण गर्नुका साथै त्यस सम्बन्धी गतिविधिबारे जानकारी लिनुभयो ।

निरीक्षण पश्चात आयोजित कार्यक्रममा गृहमन्त्री लामिछानेले कार्यक्रममा उपस्थित तथा भर्चुअल रूपमा उपस्थित प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूलाई निर्देशन सम्बोधन गर्नुभयो । सो क्रममा उहाँले संगठनको निर्माण र उच्च छवि बनाउन योगदान दिनु हुने सम्पूर्ण पूर्व प्रहरी अधिकृतहरू र बहालवाला प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरू प्रति सम्मान समेत प्रकट गर्नुभयो ।

कर्मचारीहरूले आफूलाई सुम्पिएको जिम्मेवारी कानूनी परिधिमा रही निर्वाह गर्नुपर्ने तथा उनीहरूको वृत्तिविकासको सुनिश्चितता संगठनले गर्नुपर्ने चर्चा गर्दै गृहमन्त्री लामिछानेले भन्नुभयो,

“कर्मचारीहरूको सुरूवा, बहुवा तथा वृत्तिविकासका लागि आवश्यक पर्ने नीति र योजना बनाएर ल्याउनुहोस् । त्यसको कार्यान्वयनको लागि के कसरी गर्नुपर्ने हो सहजीकरण गर्न तयार छु ।” निर्धक्क भएर नीति र विधिको परिधिमा रहेर काम गर्नुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभयो । ठूलो जनशक्ति तल्लो तहका कर्मचारीहरूको भएको र उनीहरूको गुनासो सम्बोधन गर्न प्राथमिकतामा राखिएको

उहाँले बताउनुभयो ।

हरेक नागरिकले सुरक्षाको अनुभूति हुने गरी सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने उल्लेख गर्दै गृहमन्त्री लामिछानेले भन्नुभयो, “कुनै पनि घटना तथा अपराधको छानाविन र अनुसन्धान हुँदै गर्दा को प्रतिवादी हुने वा नहुने निर्धारण आदेशले होइन प्रमाणले गर्नुस् । अनुसन्धान प्रमाणमुखी हुनुपर्दछ र कानूनको नजरमा सबै बराबर हुनुपर्दछ ।” कानूनको नजरमा अनुहार, पद, प्रतिष्ठा हरेर होइन प्रमाणको आधारमा निष्पक्ष भएर अनुसन्धान तथा कारवाही गर्न आग्रह गर्दै त्यसबाट उज्जने चुनौतिको डटेर सामना गर्दा र सुरक्षा कवच भएर आफै उभिने उहाँले बताउनुभयो । प्रहरी कर्मचारी चुस्त, फुर्तिलो, अनुशासित, चनाखो, दह्रो, खरो प्रहरी आफूले हेर्न चाहेको उल्लेख गर्दै उहाँले भन्नुभयो, “जसलाई देख्दा बद्मासहरूलाई डर होस् र आम सर्वसाधारणलाई भर होस् ।”

गृहमन्त्री लामिछानेले वैज्ञानिक प्रविधिको प्रयोगबाट हुने अपराधको अनुसन्धानमा प्रविधिको प्रयोग सँगसँगै लिएर वैज्ञानिक उपकरणहरू र दक्ष जनशक्तिको विकास आवश्यक रहेको उल्लेख गर्नुभयो । पीडित महिला तथा बालबालिका, वृद्धवृद्धा, असहाय, गरिब, फरक क्षमता भएका वर्गको न्यायका लागि अझ बढि सजग र सचेत भई विशेष प्राथमिकताका साथ सम्बोधन गर्न उहाँले निर्देशन दिनुभयो । मिटरब्याज पीडित, सहकारी पीडितहरूको समस्या ठूलो चुनौतिको रूपमा रहेको उल्लेख गर्दै आर्थिक अपराध, ठगी, साइबर काइम लागूऔषध कारोबार लगायतका आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण तथा अनुसन्धानमा जनचेतना अभिवृद्धिको साथै मन, वचन र कर्मले सेवाभावका साथ जनअपेक्षा अनुरूप काम गर्न उत्प्रेरित भई उत्कृष्ट नतिजा ल्याउन उच्च मनोबलका साथ काम गर्नुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभयो ।

सो अवसरमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दै प्रहरी महानिरीक्षक बसन्त बहादुर कुँवरले गृहमन्त्रीज्यूबाट भएको अत्यन्त सारगर्भित, समयसापेक्ष र व्यावसायिक निर्देशन कार्यान्वयनका लागि संगठन पूर्ण

प्रतिबद्ध रहेको बताउनुभयो । समयको गतिशीलता र परिवर्तनमुखी सामाजिक परिवेश सँगै श्रृजित चुनौतिहरूलाई निस्तेज तुल्याउँदै, समाजको परिवर्तनको गति र दिशा अनि आम नागरिकको चाहना बमोजिम प्रहरी सेवालाई समयसापेक्ष थप जनमुखी, परिष्कृत, उत्तरदायी, समावेशी, विश्वसनीय, सर्वस्वीकार्य र भरोसा योग्य बनाउन नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय सदैव प्रतिबद्ध रहेको उहाँले उल्लेख गर्नुभयो ।

राज्यले अंगिकार गरेको नीति र दिएको निर्देशन, कुनै गुनासो र स्वार्थ बिना कार्यान्वयन गर्ने आफ्नो मूलभूत दायित्वबाट कहिल्यै विमुख नभएको उल्लेख गर्दै प्रहरी महानिरीक्षक कुँवरले भन्नुभयो, “नेपाल प्रहरीको संस्थागत विकास, यसमा आवद्ध सकल दर्जाका प्रहरी कर्मचारीहरूको व्यावसायिक मनोबल र समग्र सांगठनिक हितको लागि तालुक गृह मन्त्रालयबाट अभिभावकीय भूमिका निर्वाह हुनेमा नेपाल प्रहरी विश्वस्त रहेको छ ।” कानूनले प्रदान गरेको पद र त्यसमा निहित अधिकारको दुरुपयोग गरी गैह व्यावसायिक क्रियाकलाप र आर्थिक अनियमिततामा संलग्न रहने प्रवृत्ति उपर नेपाल प्रहरीले निर्मम प्रहार गर्दै प्रहरी संगठनमा आन्तरिक शुद्धिकरण मार्फत सांगठनिक सुदृढिकरणलाई अर्जुन दृष्टि मान्दै सोही अनुरूप संगठन क्रियाशील रहेको उहाँले चर्चा गर्नुभयो ।

निरीक्षण भ्रमणको क्रममा गृहमन्त्री लामिछाने समक्ष प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक दान बहादुर कार्कीले नेपाल प्रहरीको परिचय, संगठनको संरचना, मानवश्रोत तथा स्रोत साधन व्यवस्थापन, अपराध अनुसन्धान तथा विश्लेषण, प्रहरी कार्य, शान्ति सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापन, प्रहरी कार्यमा प्रविधिको प्रयोग, अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय र सहायता, नीति तथा योजना कार्यान्वयनको अवस्था, चुनौति, भावी योजना, अपेक्षा र प्रहरी समायोजन लगायतका विषयमा नेपाल प्रहरीको सांगठनिक प्रस्तुतीकरण गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा गृहसचिव दिनेश भट्टराई, प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकहरू, गृह मन्त्रालयका सहसचिव तथा पदाधिकारीहरू, प्रहरी नायब महानिरीक्षकहरू एवम् वरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरू लगायत प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूको उपस्थिति एवम् ७ वटै प्रदेश प्रहरी कार्यालयहरू, नेपाल प्रहरी प्रदेश कार्यालयहरू, विभिन्न प्रहरी गणहरू, तालिम केन्द्रहरू, नेपाल प्रहरी राजमार्ग सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापन कार्यालयहरू एवम् सबै जिल्ला प्रहरी कार्यालयहरूका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरूको भर्चुअल उपस्थिति रहेको थियो ।

उनीहरूले उक्त सुझावलाई सर्वसम्मत रूपमा सहमति जनाएका थिए । पहिलो पटक अमेरिका बाहिर सन् १९११ मा अस्ट्रिया, डेनमार्क, जर्मनी र स्वीट्जरल्यान्डमा नारी दिवस मनाइएको सयौँ वर्ष सन् २०१० मा पुनः मनाइएको थियो । सोही बमोजिम नेपालमा पनि यो पटक श्रमिक नारी दिवसका लागि तय भएको

“महिलामा लगानी: समुन्नत समाजको थालनी” भन्ने राष्ट्रिय नाराका साथ अन्तर राष्ट्रिय नारी दिवस मनाइएको हो । विश्वका विभिन्न देशले ५० औँ अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवस मनाइसकेपछि मात्र नेपालमा वि.सं.२०१६ साल अर्थात् सन् १९५९ देखि नियमित रूपमा नारी दिवस मनाउन शुरु गरिएको हो । यसरी नारी दिवस मनाउन शुभारम्भ गरिए सँगै विभिन्न क्षेत्रमा नारीको सहभागिता बढ्न थालेको बताइन्छ ।

खेलकुद

विकास शिल्ड हवीलचियर बास्केटबल जारी

पोखरा - कास्की पोखरामा जारी विकास शिल्ड राष्ट्रिय हवीलचियर बास्केटबल च्याम्पियनसिप अन्तर्गत लिग कम नकआउट चरणमा खेलिएको खेलमा महिलातर्फ लुम्बीनी र सुदुपश्चिम प्रदेश टिम फाइनलमा प्रवेश गरेको छ । ६ प्रदेशबाट सहभागी महिला टिम तर्फको सेमिफाइनल खेलमा कोशी प्रदेशलाई लुम्बीनीले १३-६ स्कोरले पराजित गर्दै फाइनल यात्रा तय गरेको छ भने, सुदुरपश्चिम प्रदेशले वागमतीलाई १०-६ स्कोरले पराजित गर्दै फाइनलमा प्रवेश गरेको छ, सेमिफाइनल खेलका दुई विजेता टिम फाइनल खेलमा भिड्ने छन् ।

सुन्दर ढोका साथी सेवाको मुख्य प्रायोजनमा पोखरा रंगशाला र पुन समाजको बास्केटबल कोर्टमा आयोजित प्रतियोगितामा १५ टिमको सहभागिता रहेको छ । प्रतियोगितामा विभागीय टिम त्रिभुवन आर्मी क्लब र सशस्त्र प्रहरी बलको टिम सहित सातै प्रदेशबाट पुरुष ९ टिमले प्रतिस्पर्धा गरिरहेका छन् । विकास शिल्ड सुन्दर ढोका साथी सेवाका संस्थापक कार्यकारी निर्देशक स्व. विकास अधिकारीको जीवन र गवाहीप्रति समर्पित रहेको विकास शिल्ड राष्ट्रिय हवीलचियर बास्केटबल च्याम्पियनसिप -२०८० को मिडिया सम्योजक निरोज तोलाडेले जानकारी दिए ।

चाँगुनारायणको खेल मैदान आगामी वर्ष देखि बन्छ-उपप्रमुख

भक्तपुर - चाँगुनारायण नगरपालिका वडा नम्बर ४ मा बन्ने भनेको खेलमैदानले आगामी वर्ष देखि रूप लिने चाँगुनारायण नगरपालिकाका उपप्रमुख रमेश बुढाथोकीले बताउनुभएको छ ।

भक्तपुरबाट एक दर्जन भन्दा बढी बेसबलका खेलाडी उत्पादन गर्ने राईजिङ्ग स्टार्स बेसबल क्लबको प्रथम साधारण सभालाई सम्बोधन गर्दै उहाँले आगामी वर्षको बजेटमा खेल मैदानका लागि रकम विनियोजन तथा काम थालनी गर्ने बताउनुभएको हो ।

खेल मैदान सम्म्याउन तथा उक्त स्थानको माटो बालुवा व्यवस्थापनका लागि अधिल्लो स्थानीय सरकारले टेन्डर गरे पनि उक्त समूहले समयमा काम गर्न नसक्दा विभिन्न आरोप प्रत्यारोप खेप्नु परेको बताउँदै अब उक्त आरोप प्रत्यारोप भन्दा पनि खेल मैदान बनाउन आफूहरू लागि पर्ने उहाँले बताउनुभएको हो ।

यस्तै फरक प्रसङ्गमा उहाँले चाँगुनारायण अस्पताललाई वडा नम्बर ४ बाट सार्ने चलखेलको विरुद्धमा आफू अग्रसर भएर लाग्ने समेत बताउनुभएको थियो । उहाँले यदि अस्पताल स-यो भने म आफै राजीनामा दिने छु अस्पताल सदैन भन्ने निश्चिन्त हुन आग्रह गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा पत्रकारिताको माध्यमबाट भक्तपुर जिल्लामा बेसबल तथा सफ्ट बल खेलको विकास र विस्तारका लागि सुरुवाती दिनदेखि योगदान दिँदै आउनुभएका संवाहक डटकमका सम्पादक एवं सञ्चारकर्मी सन्जिव दुलाललाई सम्मान गरिएको थियो ।

विगत १२ वर्ष देखि भक्तपुरमा बेसबल तथा सफ्ट बल खेलको विकास एवं विस्तारमा तल्लीन रहेको राईजिङ्ग स्टार्स बेसबल क्लबको पहिलो अधिवेशनबाट अध्यक्षमा रोशन थापा सर्वसम्मत निर्वाचित हुनुभएको छ । विगत १२ वर्ष भन्दा लामो समय देखि भक्तपुरमा खेलको विकास तथा प्रशिक्षण प्रदान गर्दै आएको उक्त क्लबको उपाध्यक्षमा भने लक्ष्मी कुवर थापा , सचिवमा निश्चल केसी, कोषाध्यक्षमा उज्ज्वल राउत, सदस्यहरूमा सगुन खिचाजु, रमा राउत, प्रदीप पौडेल, विशाल खड्का, पूजन खिचाजु, कृपेश कार्की र अनिल थापा सर्वसम्मत निर्वाचित हुनुभएको हो ।

निर्वाचित सम्पूर्ण पदाधिकारीहरूलाई चाँगुनारायण नगरपालिकाका उपप्रमुख रमेश बुढाथोकी , भक्तपुर बेसबल तथा सफ्ट बल सङ्घका अध्यक्ष मनोरञ्जन थापा लगायतका महानुभावहरूले पद तथा गोपनीयताको शपथ खुवाउनुभएको थियो ।

कार्यक्रममा नेपाल बेसबलका राष्ट्रिय खेलाडीहरूलाई सम्मान समेत गरिएको थियो । राईजिङ्ग स्टार्स बेसबल क्लबले हाल सम्म एक दर्जन भन्दा बढी राष्ट्रिय खेलाडी उत्पादन गरी सकेको छ भने हाल पनि आधा दर्जन भन्दा बढी खेलाडी यसै क्लबबाट राष्ट्रिय टिममा खेल्दै आएका छन् ।

यस क्लबले विगत १२ वर्ष देखि भक्तपुरका विभिन्न विद्यालयमा नि:शुल्क प्रशिक्षण तथा खेलाडी उत्पादनमा योगदान दिँदै आएको छ भने आधा दर्जन भन्दा बढी मुलुकमा खेलको प्रदर्शनी गरी सकेको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक नारी दिवस मनाईयो

काठमाडौँ - एकसय चौधौ अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक नारी दिवस संसारभर एकैदिन मनाइएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक नारी दिवस श्रमिक नारी आन्दोलनबाट शुरु भएको थियो । जसलाई पछिल्लो समय संयुक्त राष्ट्र संघले मान्यता दिएको थियो । सन् १९०८ मा न्यू-योर्क सिटीमा १५ हजार महिलाहरूले कामको घण्टा

मुलुकको हरेक प्रदेश, जिल्ला महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका, गाउँपालिकाका अतिरिक्त शिक्षण संस्था, वित्तीय संस्था, कलकारखाना, सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयहरूमा भरपर्दो र सुरक्षित तवरबाट सुरक्षा प्रदान गर्न गराउन वा पहराको लागि गोल्डेन त्रिशक्ति सर्भिस प्रा.लि.लाई सधैं सम्झनुहोस् ।

गोल्डेन त्रिशक्ति सेक्युरिटी सर्भिस प्रा.लि.

प्रधान कार्यालय

प्रदेश नं. १, इटहरी, सुनसरी,

फोन नं. ०२५-५८४०९६, मो. ९८४२११८८०८

गाजाले स्वतन्त्रता, खुशी र एकाग्रता दिन्छ !

- नेपाल गाँजा महाअभियान
 संघ
 दोस्रो विश्वयुद्धताका नेपालको
 गाँजा विश्वमा लोकप्रिय थियो।
 त्यतिखेर नेपाली किसानको
 मुख्य नगदेवाली गाँजा थियो।
 सन् १९६० को दशकमा
 अमेरिकामा परम्परागत धर्म,
 संस्कृति र जीवनशैलीलाई
 नमान्ने युवा अभियान 'हिप्पी
 संस्कृति' विस्तार भएको
 थियो। हिप्पीहरू लामो कपाल
 पाल्ने, फरक लुगा लगाउने,
 गाँजाको धुवाँ उडाउने र
 आनन्द लिने गर्थे। नेपालमा
 उच्चस्तरीय गाँजा सस्तोमा
 पाइने हुँदा उनीहरू काठमाडौँ
 आएर लामो समय बिताउँथे।

नेपाल सरकारले सन् १९६१ मा विदेशीलाई गाँजा बेच्न काठमाडौँमा ३० वटा पसललाई लाइसेन्स दिएको थियो । यसबाट सरकारले ठूलो राजस्व प्राप्त गरेको थियो । अमेरिकामा नेपालबाट गाँजा तस्करी भएको भन्दै अमेरिकाले गाँजा नियन्त्रण गर्न दबाव दियो । सरकारले सन् १९७३ मा पसलहरूको लाइसेन्स रद्द गर्‍यो भने १९७६ को लागूऔषध नियन्त्रण ऐनले गाँजालाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगायो । अमेरिकामा गाँजा खेतीका लागि माटो, बीउ, हावापानी र अन्य बालीमा पर्ने असरका बारेमा निकै

खुचिलो रिसच गनु परेको छ ।
नेपालको माटो यति गाँजाभैत्री
छ कि, हरेक वर्ष गाँजा नष्ट
गरे पनि अर्को वर्ष आफैँ उम्रि
सपिन्छ । तराईदेखि पहाडसम्म
सबैतिर गाँजाका लागि उर्वर
वातावरण छ । प्रायः खेत
बाँझो रहने सुखा मौसममा
गाँजा उम्रन्छ । त्यसैले
नेपालमा गाँजा खेती गर्नका
लागि लगानी एकदमै कम
पर्छ ।
अथर्व वेदका अनुसार पाँच
आधारभूत वनस्पतिमा गाँजा
पर्छ । वेदका अनुसार, गाँजाले
स्वतन्त्रता, खुशी र एकाग्रता
दिन्छ । विषले मुच्लिन्छत
व्यक्तिलाई गाँजाको उपचारले

बचाउन सकिने कथा छ । विभिन्न रोग लाग्दा मानिस र पशुपक्षीलाई गाँजाको पात, फूल र फल (दाना) खुवाउने पनि चलन छ । फल (भाँगो) त्यसै वा अचार बनाएर खान अत्यन्त स्वादिलो र स्वास्थ्यवर्द्धक मानिन्छ । आशा गरौं, गाँजाबाट हुने फाइदा वैज्ञानिक पुष्टि सहित थपिएर आउनेछन् । हालै नेदरल्यान्डको बाली संरक्षण अनुसन्धान केन्द्रले पत्ता लगाए अनुसार गाँजाको जराले माटोमा हुने हानिकारक जीवाणु र ब्याक्टेरियालाई नष्ट गर्छ । एक सिजनमा गाँजा खेती गरेको खेतमा अर्को सिजनमा अन्य बाली लगाउँदा त्यो बालीसमेत रोगमुक्त हुन सक्छ । अमेरिकी सरकारले अहिले उच्च प्राथमिकता दिएर गाँजामा अनुसन्धान, उत्पादन, उपभोग र निर्यातको नीति लागू गरेको छ । नेपाल सरकारले पनि गाँजामा लगाएको प्रतिबन्धमा पूर्वविचार गर्न अब ढिला गर्ने छैन ।

नेपाल गाँजा वैधानिक महाअभियान

नेपाल फार्म व्यवसायी संघ ; गाँजालाई छिटो, पुनःवैध गर, गाँजा औषधी हो, च्भीभनवर्षिभ ल्भउर्बा, गाँउ फर्क कृषि गर, नेपाल बन्छ , जब नेपालमै

स्वास्थ्य
गुलियो चिनीको तीतो असर

नेपाली समाजमा भनाइ छ- 'रातो राम्रो गुलियो मीठो ।' गुलियो भन्नेबित्तिकै चिनी जोडिहाल्छ । चिनी यस्तो कुरा बनेको छ कि जुनबिना गुलियोको स्वाद नै फिक्का भइरहेको महसुस हुन्छ । नेपालमा मात्रै होइन, विश्वभर नै चिनीको माग र खपत बढ्दो छ ।

तर चिनीको फाइदा भन्दा बढी बेफाइदा छन् भन्ने कुरामा भने हामीमध्ये धेरैलाई हेक्का छैन । हामी गुण र अवगुण नचिनी धेरै चिनी खाइरहेका छौं । गुलियोमा मानव जातिको प्रिय स्वाद भएकाले परिकारमा त्यो स्वाद खोज्नु स्वभाविकै हो । चिनी थपेपछि खानेकुरा मीठो हुन्छ, तर निष्पक्की खाने हो भने शरीरले ठूलो मूल्य चुकाउनुपर्ने हुन्छ ।

कार्य २२ सय वर्षअघि भारतमा सुरु भएको प्रशोधित चिनी आज विश्वका अधिकांश मुलुकमा उत्पादन हुन्छ । यसको आपूर्तीका लागि उखु बानीको उपयुक्तता विश्वसमा धान र अनापछि सबैभन्दा बढी हुन्छ । अमेरिकन हार्ट एसोसिएसनका अनुसार अमेरिकी नागरिकहरू प्रतिदिन औसत १७ चिया चच्चा चिनी खाने गर्छन् । विश्वका विकसित मुलुकमध्ये अमेरिका बढी र जापान कम चिनी खपत हुने मुलुक हुन् ।

नेपालको सन्दर्भमा हाम्रो पारम्परिक खानामा कहाँ चाडपर्वमा खाइने पकवान वाहेक चिनीको प्रयोग न्यून हुन्छ। रैथाने खानेकुराहरुमा गुलियो स्वाद थप्न चिनीको सट्टा सख्खरको प्रयोग गरिन्छ। यसो भएपनि चिनी हालको दूध-चिया एवं अन्य गुलियो पेय पदार्थको लोकप्रियता नेपाली समाजमा बढेकै छ।

चिनी एक रसायन
हामीले प्रत्येक दिन चिया, कफी वा अन्य खानेकुरामा थपेर खाने सेतो चिनी
एक शुद्ध रासायनिक पदार्थ हो । चिनीको रसायनिक नाम 'सुक्रोज' हो, जुन
'ग्लूकोज' र 'फ्रुक्टोज' मिलेर बनेको हुन्छ । प्रशोधित चिनी जसलाई 'टेटल सुगर'
पनि भनिन्छ, यी दुई रासायनवाहेक त्यसमा अरु कुनै पोषकतत्व देखाइँदैन । हामीले
खाने प्रायः खानेकुरामा विभिन्न मात्रामा चिनी पाइन्छ । सुक्रोज (डाइसकराइड) अनि
मोनोसकराइड जस्तै ग्लुकोज, फ्रुक्टोज, ग्लाइकोज लगायत नाम र बनावट जेसुकै
भाए पनि यी सबै काबोहाइड्रेट हुन् ।

खानेकुरामा रहेको कावाहाइड्रेटलाई टुक्राएर सिधै र छिटो चिनी शरीरभित्र प्रवेश गर्छ । चिनीको बनावट अनुसार तिनीहरूको गुण पनि फरक पर्छ । जस्तै, ग्लुकोज र फ्रुक्टोज दुवै उस्तै मानोसेकाइड हुन् तर दुवैको मेटाबोलिक असर भिन्न हुन्छ ।

चिनी मूखमा हालीवातकै जिब्राले गुलियो स्वाद अनि शरीरले शाक्त प्रदान गर्छ । यसले मिठासको अनुभूति दिनुका साथै खुसी हार्मोन डोपामिनको उत्पादननको गन्ध उत्तेरित गर्छ । यस्तोमा मस्तिष्कले चिनीलाई एक गुणकारी पदार्थ सम्झेर बारम्बार गुलियो खाने लालसा वा लत जगाउँछ । अधिक तनाव, अनिद्रा, भोकले पनि बढी गुलियो खोज्छ ।

हामीले खाने प्राकृतिक खादकुरावाट शरीरले चिनी प्राप्त गरिरहको हुन्छ। एक स्वस्थ मानिसलाई यसको परिपूरकता लागि चिनी थपेर खाइरहनुपर्दैन। त्यसमा पनि प्याकेटबन्ध तयारी खानेकुरा खाने हो भने अनावश्यक चिनी शरीरले बेहोनुपर्ने हुन्छ। जस्तै, सहरी जनजीवनमा दैनिक बिहानको खानामा सामेल हुने अन्नमा निक्कै धेरै चिनी थपिएको हुन्छ। कुनै-कुनै ब्राडका १०० ग्राम अन्नमा २० ग्राम चिनी थोप्नमा बढी चिनी हुन्छ। यसो भएपनि आम उपभोक्तालाई यो जानकारी नभएकाले गलियो मनलाग्दी खाइन्छ।

शरीरमा चिनीको प्रवेश सबैभन्दा धेरै गुलिया पेय पदार्थ (जस्तै सोडा, कोला, लेमोनेड)को सेवनले हुन्छ। भनिन्छ, करिब ३५५ मिलिलिटर कोकको क्यानमा ३९ ग्राम चिनी मिसिएको हुन्छ। विकसित मुलुकमा यस्ता पदार्थको सेवन घटदो छ भने भारत, चीन जस्ता मुलुकमा बढ्दो छ। विशेषगरी युवापुस्तामा यस्ता पेय पदार्थप्रति आकर्षण छ।

विषयलाई हाम्रो समाजले यति सामान्यीकरण गरेको छ कि यो त कुनै ठूलो कामै होइन। यो त आफै हुने कुरा हो जस्तो गरिन्छ। तर समाजले सामान्य भनेको विषय त्यति सजिलो र सामान्य भने होइन। त्यही काम पुरुषले गर्न पथ्यो भने ओहो कति महान् श्रीमान् बच्चाको हेरचाह गर्ने, भान्साको काममा सघाउने, श्रीमतीको ख्याल राख्ने भनेर तारिफ गर्न थालिन्छ। तर महिलाको सदियौंदेखि गर्दै आएको त्यही कामलाई अवमूल्यन गरिएको छ। श्रीमानले आर्थिक जिम्मेवारी आफ्नो काँधमा लिएको समाजले देख्छ, तर श्रीमतीले घर व्यवस्थापन गरेको, बच्चा हुर्काएको विषयलाई समाजले देखेन। देखेर पनि अवमूल्यन गर्छ र अर्कोतिर घर सँगसँगै जागिर पनि म्यानेज गरिरहेका महिलाका दुःखको त कुरा गरिसाध्य छैन। श्रीमान सँगसँगै जागिरेबाट आएर श्रीमतीहरू बच्चाको हेरचाह र भान्सामा छिर्छन् अनि श्रीमानहरू टिभी, पत्रपत्रिका अथवा आरामतिर लाग्छन्।

यसरी असमानताको जगमा
उभएको परिवार संस्थालाई
समान बनाउन र महिलालाई
पुरुष सरह स्वतन्त्रता प्रदान
गर्नको लागि आर्थिक जिम्मेवारीमा
महिलाहरू अखि जस्तै भान्सा
र बच्चा देखेदेखको जिम्मा
पुरुषहरू अखि सुनुपछी जो घर
र बच्चा सभालेर बसेका आमा
दिदीबहिनी हुनुहुन्छ उहाँहरूको
श्रमको र समयको मूल्याङ्कन गरि
नुपछी महिलालाई हाउस वाइफ
नैन हाउस मेनेजरको रूपमा
हेरिनुपछी।

अन्त्यमा, विभिन्न समयमा भएका विभिन्न आन्दोलनले समाजमा महिलाको अवस्थामा निम्कै सकारात्मक परिवर्तन आएका छन्। धेरै अधिकारहरू स्थापित पनि भएका छन् र समान हकका लागि कानुन पनि बनेका छन् अब यी कानुन व्यवहारमा लागू गर्नुपर्छ। महिलाको श्रमलाई सम्मान गर्ने संस्कृति र कानुनको विकासका लागि छलफल जरुरी भएको छ।

अनलाइन खबर बाट

स्वनिर्णयको अधिकारबाट परै छैन। श्रीमान् वा परिवारको साथ नभएकै कारण उद्यमी बन्ने सपना पूरा नभएका पनि छन्। हुनत देशभरिका उद्योगी व्यवसायी सङ्घको छाता संस्था नेपाल उद्योग वाणिज्य महासङ्घको नेतृत्वमा भर्खरै सम्म भवानी राणा हुनुहुन्थ्यो। उहाँ जस्तै उद्यममा सफल भएका अरू धेरै महिला पनि छन् तर ती सबै ओलामा गन्त सकिने सङ्ख्यामा मात्रै छन्। र उद्यमशीलतामा महिलाको आकर्षणलाई वृद्धि गर्नको लागि सहज रूपमा कर्जा सुविधा, अनुदान र सहूलियत जस्ता विषयमा महिलाको हकमा अलि देशको व्यवस्था गरिनुपर्छ जस्तो लाग्छ मलाई।

राजनीतिक नैतृत्वमै पुग्नपुछे
महिला !
राजनीतिमा महिलाको सहभागिता र नैतृत्वको इतिहास हेर्दा अहिलेको समयमा महिला सहभागिता र नैतृत्वको अवस्था सन्तोषजनक होइन। इतिहासमा सँगै राजनीति सुरु गरेका सँगै लडेका महिला र पुरुषमा पुरुषहरू नीतिनिर्माण तहमा छन् तर अझै पनि महिलाको पहुँच कमै छ। कानुनले राजनीतिक दलमा महिला सहभागिता ३३ प्रतिशत सुनिश्चित गरेको भएतापनि राजनीतिक दलमा महिला सहभागिता सङ्ख्या पुग्याउने खेलमै सीमित छ। महिलालाई पार्टी प्रमुखको नेतृत्व दिन हिचकिचाउने र 'उप' मै रमाउने प्रवृत्ति दुवै ठिक छैनन्।
अहिलेको समयमा

राजनीतिमा महिला सहभागिता मात्र हैन महिलाको हस्तक्षेपकारी भूमिकाको जरुरी छ। हुनत राजनीतिमा धेरैजसो महिलाले पूर्णकालीन रूपमा समय दिनसकेका छैनन् र समय दिन नसक्नुमा महिलाका विभिन्न कठिनाई छन्। घरपरिवार, बालबच्चाको जिम्मेवारी लगायत अनेक विषय छन् जसले महिलालाई पुरुषहरूलाई जस्तो सहज वातावरण दिएका छैनन्। तर, पनि अब महिलाको हस्तक्षेपकारी भूमिका जरुरी छ। पछिल्लो समयमा नयाँ राजनीतिक दलमा धेरैजसो सम्भावना बोकेका महिला नेतृहरू आउनुभएको छ, जुन सकारात्मक छ। उहाँहरूलाई नीतिनिर्माण तहमै देख्न पाइन्छ भन्ने आशा पनि गरेको छ।

महिलालाई घरोभित्रै नराको रोजगारी, उच्चमशीलता र राजनीतिमा महिलाको पहुँचलाई रोक्ने निकै धेरै कुराहरू छन्। ती मध्ये एक हो महिलालाई भान्सामै परिवारको हेरचाहमै सीमित गर्न खोज्ने रणनीति। मातृत्व, परिवारको हेरचाह जस्ता विषयमा महिलालाई महान/देवीको उपमा दिई विईकन उनीहरूको ऊर्जाशील समय र श्रमको शोषण गरिएको हुन्छ। मातृत्व आफैमा गलत कुरा होइन। महिलालाई प्रकृतिले प्रजननको अभिभारा दिएको छ जसको कारण सन्तान जन्माउने दायित्व महिलाकै हो। तर, सन्तान हुकाउने दायित्व पनि नितान्त महिलाको मात्र कसरी भयो? अनि मातृत्व र सन्तान हुकाउने

फेरियो...

महिलाहरूको अवस्था सुधारोन्मुख
नै छ। अर्को पनि सन्तोषजनक
अवस्था भने छैन किनकि धेरैजसो
रोचक र आकर्षक पेशामा
महिलाहरूको स्थान अर्को पनि
कम छ। महिला सेक्रेटरी राख्न
र रिसेप्सनका लागि खोजिन्छ।
तर मेनेजिङ डाइरेक्टरमा आउन
लागेको महिलामाथि विश्वास
गरिहालिदैन। नर्सिङ पेशामा धेरै
महिला छन् तर डाक्टर महिला
कमै छन्। नर्सिङ पेशामा मिहिनेत
धेरै छ तर पारिश्रमिक कम।
ज न सङ्ख्या का
आधारमा पुरुषको तुलनामा
महिलाको सङ्ख्या बढी भएपनि
तुलनात्मक रूपमा उत्कृष्ट पदमा
महिलाको स्थापना हुनुपर्ने भन्दा
कम नै छ। अझ उद्यमशीलतामा
त महिलाको पहुँच निकै नै
कम छ। उद्यमशीलताको लागि
प्रमुख कडी भनेको पूँजी हो जुन
निर्माणको लागि स्रोत-साधनको
आवश्यकता पर्छ। स्रोत-साधनको
कुरा गर्नुपर्दा पुरुषहरूको
तुलनामा महिलासँग पूँजी
निर्माणको स्रोतहरू कम छन्।
अनिले पैतृक सम्पत्तिमा समान
अधिकार भने पनि व्यावहारिक
रूपमा यो लागू भएको छैन।
अहिले पनि समाजले छोरालाई
मात्र पैतृक सम्पत्तिको हकदार
मान्छ र विवाहपश्चात् श्रीमानको
सम्पत्तिमा महिलाको हक हुने
भनिए तापनि महिलाको नाउँमा
घरजग्गा हुने कमै छन्।
जग्गा नाउँमा
घरजग्गा भएका महिलाहरू पनि

स्वादिष्ट परिकारका लागि सधै
हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।।।

हाम्रो सेकुवा कर्नर
एण्ड रेष्टुरेन्ट
मनोहरा फाँट, भक्तपुर

सधै तपाईंको सेवा र स्वादमा

रूपान्तरणको.....

तिनै राजनीतिक पार्टीहरुको गठजोड निर्वाचनमा भाग लिई कालान्तरमा गठबन्धनको सरकार पनि बन्यो । तर तिनै राजनीति पार्टीका नेताको स्वार्थ सिद्धिकै कारण धेरै टिक्न सकेन । जसले गठबन्धन फुट्न गई निर्वाचनमा फरकफरक ढंगबाट सहभागी बनि निर्वाचन परिणाम हात पारेसँगै पुनः गठबन्धन भयो । यद्यपि यो गठबन्धनमा पनि नेताहरुको स्वार्थ बाफ्निन गएकोले पुनः पुरानै राजनीतिक दलहरु बिच गठबन्धन हुन गई करिब १४ महिनासम्म सरकारको नेतृत्व गठजोडमा संलग्न नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष तथा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले सत्ता सम्हाल्दै गर्दा सत्ता घटक प्रमुख नेपाली कांग्रेस पार्टीका सभापति शेर बहादुर देउवालगायत संस्थापन इतर नेताहरुको स्वार्थ कै कारण त्यो निर्वाचनताकाको गठजोड टुट्न गयो । जसले देशमा राजनीतिक स्थायित्व माथि प्रश्न नै प्रश्न तेर्सिएको राजनीति वृतमा चर्चा चुलिएको छ । त्यसरी निर्वाचनताकाको सहयात्री गठजोड टुट्न गई पुनः निर्वाचनताका कट्टर विरोधी रहेका नेकपा एमालेको अध्यक्ष तथा नेपाली राजनीतिका धुरन्धर खेलाडी केपी शर्मा ओलीले प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डलाई नै सुम्पदै नयाँ राजनीतिक समीकरण बनाउन सफल भएको टिप्पणी राजनीति विश्लेषकहरुको छ । यता नयाँ राजनीति समीकरणलाई लिएर विभिन्न टिका-टिप्पणी सहित अस्थिरताको पराकाष्ठा भएको बताइरहेका छन् । यसै सन्दर्भमा अहिलेको समीकरणलाई कसैले अन्तर्राष्ट्रिय शक्तिको दबाव त, कसैले अराष्ट्रवादी शक्तिको चलखेल, राजनीतिक दल सम्बद्ध नेताहरुको स्वार्थको उपजसँगै उतरी छिमेकी चीन र दक्षिण छिमेकी इण्डियाको प्रभावको कारण नेपालमा राजनीतिक स्थायित्व कायम नगराउन चालेको कदमको परिणति भएको औल्याएका छन् । जे भएपनि देश अनि आमनेपाली नागरिकका लागि भने राजनीति अस्थिरता अत्यन्तै दूर्भाग्य भएको ठोकुवा सरोकारवालाहरुले गरेका छन् । देशमा यस्तो अवस्था पटकपटक दोहोरिनु नेपाल र नेपाली माथि भइरहेको अस्थिरता र

भूराजनीतिक शक्तिहरु कै चासो र चलखेल हो भन्दा अन्यथा नहोला । यो विषयप्रति स्वयं नेपाली राजनीतिका पण्डितहरु नै चनाखो रहनु पर्ने हो तर, त्यसो नगरी उनीहरु नै त्यस्तो चलखेलमा स्वार्थ साध्न अधिपछि गरिरहेको आरोप राजनीतिका जानकारहरु बताउँछन् । यस खालको राजनीतिक परिस्थितिले देशमा आमनागरिकले चाहेको सेवा, सुविधाका साथै सुशासन, समृद्धि, विकास, समानता, समावेशी, धर्म निरपेक्षता, सहिष्णुता, सहअस्तित्व, पहिचान जस्ता महत्त्वपूर्ण विषयले अग्रगामी छलाड मार्न नसक्ने परिस्थिति कमजोर बन्दै जाने बताइन्छ । अतः त्यस्ता वेथिति र विकृतिजन्य राजनीतिक अवस्थाको अन्त्य गर्दै परिवर्तनको पक्षमा सकारात्मक संचार भएको आभास गराउन सरकारमा संलग्न राजनीतिक दल सम्बद्ध नेताहरुको अग्रसरताको खाँचो जरुरी देखिन्छ । जसले निराशा र चिन्तामा रहेका आमनेपाली नागरिक र सरोकारवाला सबैको

भावना अपेक्षाकृत कदर हुन थालेको अनुभूति गर्न सकिने बताइएको छ ।

किरात.....

लगायतका खानेकुरा नहुने भएकोले त्यहाँ गइसकेपछि एउटा अनुभूति लिएर निस्कने गरी हामी एउटा जीवन्त सम्पदा निर्माण गर्न गइरहेका छौं । जसका लागि मुन्दुमविद् र इतिहासविद्हरूसँग परामर्श गरिरहेका छौं ।' यसले चिन्डेडाँडामा एउटा इतिहास लेखन कार्य हुने बताएका प्रमुख साम्पाडले भने, ‘यो एउटा इतिहास लेखन हो, यस अघि ‘हामीले पानी ल्यायौ, वाटो बनायौ, भवन बनायौ, पुल बनायौ, त्यो केही वर्षका लागि हो । तर जे कुरा हामी बनाउँदैछौं, त्यो हजार वर्षको लागि हो ।’ यसैगरी उनले भने, धरानमा जे काम हुन्छ, त्यस्तो अन्य कुनै पनि पालिकामा नहुने जिकिर गर्दै धरानमा देश-विदेशमा रहेका खासगरी लाहुरे समुदायको सहयोगले ७ करोड रुपैयाँको त खानेपानीको लागि पाइप मात्रै खरिद गरिएको बताउँदै धरानमा जस्तो आर्थिक सहयोग र श्रमदान अन्य कुनै पालिकामा नहुने कथन छ ।

प्रमुख साम्पाडले धरानमा सरकारी बजेट, जनश्रमदान र आर्थिक सहयोगबाट विकासका काम भइरहेको छ । ती विकासका कामहरु छिटो र गुणस्तरीय होस् भनेर आफूले अनुगमन गरिरहेको उनले बताउँदै धरानका नगर प्रहरीले खोला तथा नदीजन्य उत्खनन् नहोस् भनेर रातदिन गस्ती गरिरहेको भए पनि नेपाल प्रहरीबाट भने अपेक्षित सहयोग प्राप्त नभएको गुनासो प्रमुख साम्पाडको छ ।

चितवन...

आयोजना गरिने भएको छ । चितवनमा ‘प्रथम आदिवासी जनजाति सांस्कृतिक तथा व्यापार महोत्सव’ को आयोजना आदिवासी जनजाति महासंघले गर्न लागेको हो । उक्त महोत्सवको तयारी युद्धस्तरमा भइरहेको अस्ति आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा जानकारी दिइएको छ। नौ दिनसम्म आयोजना हुने महोत्सवमा तीन सय प्रदर्शनी कक्ष रहने बताइएको छ । आयोजकका अनुसार भरतपुर भ्रमण वर्ष २०२४ लाई लक्षित गर्दै महोत्सवको आयोजना गरिएको बताउँदै मूलतः “आदिवासी जनजातिको भाषा, संस्कृति संरक्षण गर्न महोत्सवको आयोजना गरिएको हो । यसले भरतपुर भ्रमण वर्षको प्रवर्द्धनसमेत टेवा पुर्याउने लक्ष्य लिएका छौं ।” महोत्सव अवधिमा दैनिक जसो १७ वटा जातीय सांस्कृतिक प्रदर्शनी हुने जनाइएको छ । पत्रकार सममेलनमा बताइए अनुसार हाल चितवनमा ४० आदिवासी जनजाति समुदायको बसोबास रहेको छ । करिब तीन लाख ३२ हजार भन्दाबढी आदिवासीको बसोबास रहेको चितवनमा पहिलो पटक आयोजना गर्न लागिएको महोत्सवले आदिवासी संस्कृतिको संरक्षणसँगै पहिचानमासमेत सहयोग पुग्ने आयोजकको अपेक्षा रहेको छ । सो महोत्सवमा भण्डै दुई लाखभन्दा बढी दर्शकले अवलोकन गर्ने र नगद रु एक करोडको कारोबार हुने लक्ष्य राखेको बताएको छ । चितवनको कुल जनसंख्याको ४६ प्रतिशत आदिवासी जनजातिको संख्या रहेको छ । यहाँ थारू, दराई, कुमाल, तामाङ, बोटे, चेपाङ, मगर, गुरुङ, थकाली, नेवार,

दुरा, राई, लिम्बू, भुजेल, ह्योल्मो, बराम लगायतका आदिवासी जनजातिको बसोबास रहेको छ । यसरी चितवनमा बसोबास गर्दै आएका आदिवासी जनजाति समुदायको जातिगत गतिविधिलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रचारप्रसार गर्नका लागि पनि महोत्सव आयोजना गरिएको आसपासका क्षेत्रभित्रका सांस्कृतिक विविधताको संरक्षण गरी समग्र जिल्लाकै आर्थिक, सामाजिक, पर्यटन, कृषि, घरेलु उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत विभिन्न क्षेत्रको विकासमा सकारात्मक प्रभाव पार्नका लागि पनि महोत्सवको मुख्य भूमिका खेल्ने विश्वास लिइए जनाएको छ । महासंघका सल्लाहकार पदम गुरुङका अनुसार यसले सांस्कृतिक जागरणसँगै विभिन्न जातजाति, वर्ग र समुदाय बिच सद्भाव एवं भातृत्व अभिवृद्धिका लागि पनि ठूलो योगदान पुग्ने छ । उक्त महोत्सव सम्पन्न गर्न लगभग रु ८० लाख खर्च लाग्ने अनुमान आयोजकको छ ।

नाउपा.....

कांग्रेस नेतृत्वको सरकारमा नाउपाका तीन जना मन्त्रीमा नियुक्ति हुन साथ रातारात शपथसमेत लिएका थिए । त्यसरी हतारमा पार्टी केन्द्रीय नीति विपरीत उनीहरु सरकारमा गएको भन्दै पार्टी अध्यक्ष श्रेष्ठले फिर्ता हुन निर्देशन दिइसकेकी छन् । यसले नाउपामा खटपटि शुरु भएको बताइएको छ । यद्यपि यो समाचार तयारपार्दासम्म सुदुरपश्चिम प्रदेशमा मन्त्री फिर्ता हुने वा समर्थन फिर्ता लिने बारे कुनै निर्णय नभइसकेको बुझिएको छ । ती नियुक्ति भएका मन्त्रीहरु सरकारबाट फिर्ता नभए कारबाही गर्ने चेतावनी दिइएको थियो । यसैगरी अल्पमतमा रहेको लुम्बिनी प्रदेश सरकारमा पनि नाउपाका संरक्षक रेशम चौधरीको निर्देशनमा केही प्रदेश सांसद मन्त्रीमण्डलमा नियुक्ति भएकोमा पार्टीमा विवाद चुलिएको बताइएको छ । यिनै परिस्थिति बिच आज बोलाइएको संस्थापक केन्द्रीय सदस्यको आकस्मिक बैठक अर्थपूर्ण हुन सक्ने देखिएको छ । यसले राजनीतिका सहयात्री श्रीमती र श्रीमान बिच उत्पन्न विवाद उत्कर्षमा पुग्न सक्ने आकलन पनि गरिएको छ ।

नेता खनाल...

सरकारलाई शुभकामना दिँदै ‘ व्यवस्था परिवर्तन भयो तर जनताको अवस्था परिवर्तन भएन’ भन्ने गुनासो सम्बोधन गर्न सुभाएका हुन् । जनताको गुनासो सम्बोधनका लागि सरकारले श्रमजीवी, भूमिहीन, गरीब र सुकुम्बासी जनताका समस्याहरु समाधान गर्न भूमि सुधार गर्नुपर्ने, कृषि उत्पादनलाई व्यापक बनाउने, कृषि क्रान्तिलाई अघि बढाउनु पर्ने, मुलुकलाई राष्ट्रिय औद्योगिकरणको दिशामा अघि बढाउनु पर्ने बताएका छन् । शिक्षा र स्वास्थ्यमा आमूल परिवर्तन गर्नु पर्ने, मंहगी र मूल्य वृद्धिलाई नियन्त्रण गर्नु पर्ने, भ्रष्टाचारीलाई निर्ममतापूर्वक नियन्त्रण गर्नु पर्ने, हर क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना गर्नु पर्ने, राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको हित अनुरूप भन्सार नीति बनाउनु पर्ने पनि बताएका छन् । पूर्व प्रधानमन्त्री खनालले वित्तीय र मौद्रिक नीतिमा सुधार गर्नु पर्ने, राष्ट्रिय उद्यमहरुको संरक्षण गर्नु पर्ने, देशको निजामती र जङ्गी प्रशासनलाई लोकतान्त्रिकरण गर्नु पर्ने, सर्वत्र सुशासन कायम गर्नु पर्ने, राज्यले दिने सेवालाई प्रभावकारी बनाउनु पर्ने, हाम्रा दुवै छिमेकीहरुबाट निर्वाध

पारवहन सुविधा प्राप्त गर्न पहल गर्न सुभाब दिएका छन् । यस्तै नेता खनालले पग्लिरहेको हिमालको संरक्षण गर्नु पर्ने, फैलँदो प्रदूषणबाट वातावरणको संरक्षण गर्नु पर्ने, मुलुकलाई गरिवी उन्मूलनको दिशामा अघि बढाउनु पर्ने, मुलुकको विकास निर्माणको कामलाई तीव्रता प्रदान गर्नु पर्ने, मुलुकको भूभाग र सीमानाको दृढतापूर्वक रक्षा गर्नु पर्ने चुनौतीपूर्ण कामहरुलाई नयाँ सरकारले कार्यभारका रुपमा लिनु पर्ने उल्लेख गरेका छन् ।

सातै...

नआएर पो रहेछ’, नेता राउतको व्यंग्य थियो ।

माभी..

राष्ट्रियसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने दलका नेता, प्रमुख तथा मुख्य सचेतक र कार्य व्यवस्था तथा परामर्श समितिका सदस्यसँग छलफल गरी फागुन २८ गते उम्मेदवारी दर्ता गर्ने निर्णय भएको थियो । समितिमा उपाध्यक्ष सहित हाल पाँच जना सदस्य छन् । संघीय संसद् सचिवालयका सहायक प्रवक्ता दशरथ धमलाका अनुसार दलका नेता तथा प्रमुख सचेतक र समितिका सदस्यसँगको छलफलमा फागुन २९ गते अध्यक्ष पदको निर्वाचन गर्ने सहमति भएको थियो । सम्भावित कार्यतालिकालाई प्रभावित नगरी काम कारबाही अगाडि बढाउने समझदारी भएकाले तालिका बमोजिम नै निर्वाचन हुने भएको हो । यसअघि राष्ट्रियसभाले आफ्नो सम्भावित कार्यतालिका सार्वजनिक गर्दा फागुन २९ गते अध्यक्षको निर्वाचन हुने उल्लेख ग थियो । गत २० फागुनमा राष्ट्रियसभाका २० जना सदस्यको छ वर्ष पदावधि सकिए सँगै राष्ट्रियसभाका अध्यक्षको पदावधि पनि सकिएकाले राष्ट्रियसभाले अध्यक्ष चयनको प्रक्रिया अगाडि बढाउन थालेको हो । रिक्त २० मध्ये १९ सदस्य निर्वाचित भई शपथ ग्रहण गर्दै नियमित कामकारवाहीमा सहभागी छन् । बाँकी एक महिला सदस्य मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिद्वारा मनोनीत गरिने छ । अध्यक्ष नहुँदा उपाध्यक्ष अर्यालले राष्ट्रियसभाको बैठक तथा नियमित कारवाही सञ्चालन गरी रहेकी छन् ।

धोका..

अहिले हतार गर्न जरुरी नभएको उल्लेख गर्दै ‘कसको घरमा देउसी खेल्न गएको, विभिन्न दलहरूसँग गएको कुरा आउँछ । धानी पु-याउने तर्फ लागौं भन्ने पनि आउँछ’, उनले भने, ‘धोका खाने जति कुनै दिन एक ठाउँमा आए बाँकी

व्यवस्था आफैं हुन्छ, त्यसका लागि अहिले हतार गर्न जरुरी नभएको बताउँदै

मन्त्रीहरुलाई प्रधानमन्त्रीले एक वर्षको समय पनि नदिएको भनाइ राख्दै एउटा मन्त्रीले शपथ ग्रहण गरेपछि एक वर्षको समय पनि नपाउने ? कांग्रेसको कुन मन्त्रीको एक वर्ष पुगेको थियो ? प्रधानमन्त्रीको त एक वर्ष पुगिसकेको अवस्था थियो । कम्तीमा मन्त्रीहरुको पनि समीक्षा गरेर एउटा निश्चित समयमा विकल्प गर्न सकिन्छ भनेका थियौं तर, प्रधानमन्त्रीले हतारो गर्नु भयो’, महामन्त्री शर्माको भनाइ थियो ।

एमालेद्वारा..

एकीकृत समाजवादीका १० गरी प्रधानमन्त्रीले भारी विश्वासको मत पाउने पक्का छ । पाँच दल मध्ये जसपाले पछिल्लो पटक अध्यक्ष उपेन्द्र यादवको नेतृत्वमा दुई मन्त्री र एक राज्यमन्त्री सहित सरकारमा सहभागी भएको छ । यी दलको साथ पाउँदा प्रचण्डलाई विश्वासको मत पाउन समस्या नहुने भएको छ । तर, प्रचण्डको कदमले संघर्देखि प्रदेशसम्म उथलपुथल भएकाले नयाँ समीकरणको सरकार बनाउन साना दल आवश्यक भएपछि तत्काल उनीहरु सरकारमा नआउने भएका छन् । साना दलले सरकारमा सहभागी हुन आ-आफ्नै शर्त तेर्स‍्याइरहेका छन् ।

प्रधानमन्त्री प्रचण्डले पाँच दलबाट २२ जना मन्त्री नियुक्त गरिसकेका छन् । यद्यपि प्रचण्ड र ओलीले सरकारमा आउने अपेक्षा गरेका जनमत, नागरिक उन्मुक्ति र लोसपाले तत्काल सरकारमा नगई प्रतिपक्षमा बस्ने निर्णय गरेका छन् । त्यसरी प्रधानमन्त्री प्रचण्डले गठबन्धन भत्काएपछि त्यसको बदला लिन नेपाली कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवाले गृहकार्य गरिरहेका छन् । प्रचण्डले राजनीतिक बेइमानी गरेको निष्कर्ष निकालेको कांग्रेसले जनमत, नाउपा र लोसपाका अध्यक्षसँग सामूहिक छलफल गरिसकेको छ । पछिल्लो निर्वाचनपछि मात्रै प्रधानमन्त्री प्रचण्डले चार वटा गठबन्धन फेरिसकेको भन्दै सरकारको आयुमै आशंका राखेर साना दलहरु तत्काल सरकारमा सहभागी नभएको पनि चर्चा छ । त्यसो त प्रतिनिधिसभाको पाँचौं ठूलो दल राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी प्रतितामी शक्ति भएको भन्दै नयाँ गठबन्धनमा सहभागी नगराउने प्रचण्ड र एमाले अध्यक्ष ओली बिच सहमति भएको प्रकाशमा आएको छ । तर, राप्रपा अध्यक्ष राजेन्द्र लिङदेनले नयाँ गठबन्धनले राप्रपालाई ल्दिनौ भनेको विषयलाई नोटिसमा राखेको चेतावनी दिँदै ‘कतिपय साथीहरुलाई भ्रम भयो

राप्रपा पनि यो सरकारमा सहभागी हुन इच्छुक थियो र प्रयास गरेको भन्ने अर्थ लगाइयो । त्यसलाई हामीले नोटिसमा राखेका छौं’, ‘हामी सत्ताको चलखेलमा सामेल हुँदैनौ भनिसकेपछि यो विषय आयो राप्रपाले सहभागी हुन खोजेर पनि नपाएको भन्ने कुरा भ्रम हो । यो गठबन्धनले पर्सि नै राप्रपालाई खोज्ने दिन नआओस्, अध्यक्ष लिङ्देनको भनाइ थियो ।

मधेशी..

केही नपाउने बताएका महतोले कांग्रेस र कम्युनिस्टबाट आएका मधेशी नेताहरु पनि औपनिवेशिक र नश्लीय चिन्तनले भरिएको आरोप लगाउँदै ‘कांग्रेस र कम्युनिस्टमा औपनिवेशिक र नश्लीय चिन्तनले भरिएको पार्टी हो,’ ‘त्यहाँ नेतालाई पनि त्यस सम्बन्धी शिक्षा दिन्छ । त्यसैले त्यहाँबाट नेताहरु त आए, तर आफूमा सुधार गर्न सकेनन् । ‘उपेन्द्र यादव र महन्त ठाकुरलाई लक्षित गर्दै उनले मधेशी नेताबाटै आफूले धेरै दुःख पाएको पीडा पोखे । उनले प्रश्न गरे, ‘मधेश त ६ वर्षदेखि मधेशी नेताकै हातमा छ । सत्ता चलाइरहेको छ । तर के परिवर्तन भयो ? जनताले विकासको अनुभूति नै गर्न पाएका छैनन् नि !’ नेता महतोले पृथ्वीनारायण शाहले विभिन्न राज्यलाई एकीकरण गरेपछि नेपाल बनाएर राम्रै गयो तर पहिचान समाप्त पारेर ठिक नगरेको गुनासो गरे । उनले पृथ्वीनारायणदेखि प्रचण्डसम्मले शासन गर्दा पनि हरेक जातजाति र समुदाय पहिचान र अधिकारबाट वञ्चित रहेकाले बहुल राष्ट्रिय राज्य बनाउन अभियान शुरु गरेको बताए । ‘पृथ्वीनारायण शाहले त यो देशलाई चार वर्ण ३६ जातको फूलवारी त भन्यो तर शासकहरुले साझा फूलवारी बनायो त ? बनाएन, भन्ने तर्क महतोले राखे । सो क्रममा मधेशवादी दलहरुमा एकताबद्ध हुन नसकेको र महतो आफैं कहीं टिक्न नसकेको सञ्चारकर्मीको जिज्ञासामा महतोले स्वार्थको लागि मधेशवादी दलहरु फुट्ने र जुट्ने प्रक्रिया चलि्ररहने बताउँदै मधेशवादी दलहरु एक्लाएकै लडेकाले अधिकार र पहिचानवादीहरुको आन्दोलन सफल हुन नसकेको बताए । यस्तै महतोले मधेशमा भएका सबै आन्दोलनको संयुक्त रुपमा राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिलाई अघि सारेको र त्यसले बहुल राष्ट्रिय राज्य स्थापना गर्ने जिकिर गर्दै देश सबै नेपालीको बन्ने नसकेकोले त्यो नै आजको मुख्य समस्या भएको धारणा सहित ‘अधिकार, पहिचानको कुनैपनि आन्दोलन हामी एक्लाएकै लडेकाले सफल भएन । सम्पूर्ण अधिकार पहिचानवादीको लागि अब राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिको नेतृत्वमा एकीकृत आन्दोलन गर्नु पर्छ । मधेश, थरुहट, आदिवासी जनजाति अन्दोलन लगायतका सबै आन्दोलनको संयुक्त रुप भनेको राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति हो र यसले देशमा बहुल राष्ट्रिय राज्य स्थापना गर्छ’, महतोको कथन थियो ।

रक्तदान गरौं, स्वस्थ जीवन बिताऔं

- तपाईं हामीले दिएको एक युनिट रगतले तीनजनासम्मको ज्यान बच्न सक्दछ,
- हरेक स्वस्थ व्यक्तिले तीन-तीन महिनामा रक्तदान गर्न मिल्दछ,
- १८ वर्षदेखि ६५ वर्षको उमेरसम्म रक्तदान गर्न सकिन्छ,
- रगतको अन्य विकल्प नभएकोले रक्तदान नै एकमात्र उपाय हो,
- रक्तदानमा कुनै धर्म र जात हुँदैन,
- रक्तदान दानमध्ये सबैभन्दा ठूलो दान अर्थात् जीवन दान हो,
- प्रयोगमा नआएको रगत सम्बन्धित ठाउँमा फिर्ता गरौं

आफूले पनि रक्तदान गरौं, अरुलाई पनि रक्तदान गर्न प्रेरित गरौं,

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड